

โครงการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเพื่อฟื้นฟูชายแดนภาคใต้
โดยความร่วมมือระหว่าง

การศึกษา

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาประชาสังคมชายแดนใต้
Dewan Badan Masyarakat Madani Selatan Thailand
Civil Society Council of the Southernmost Thailand

การศึกษา ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้เรียบเรียง	คณะทำงานด้านการศึกษา สภาประชาสังคมชายแดนใต้
ปกและรูปเล่ม	บันลือ กุณรักษ์
จัดพิมพ์โดย	โครงการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นเพื่อฟื้นฟูชายแดนภาคใต้ (ชชต.) สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา เลขที่ 693 ถ.บำรุงเมือง เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100 โทรศัพท์ 0-2621-7810-2 โทรสาร 0-2621-8042 Home page: http://www.ldinet.org
พิมพ์ครั้งที่ 1	เมษายน 2556
จำนวนพิมพ์	1,000 เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด 59/4 ซอยวัดพระเงิน ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลบางม่วง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี โทรศัพท์ 0-2903-8257-9 โทรสาร 0-2921-4587
ISBN	978-616-91527-5-0

คำนำ

หนังสือเล่มนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลทางการศึกษาโดยสังเขป ทั้งนี้เป็นภาพรวมของการศึกษาไทยและเป็นข้อมูลเฉพาะสถานการณ์ทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้จัดทำ ตั้งใจที่จะให้เป็นเอกสารขั้นต้น ที่ทำให้ผู้สนใจมองเห็นสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวโน้มการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในอนาคต ซึ่งยังเป็นประเด็นสำคัญที่รอการแลกเปลี่ยน ถกเถียงกันอีกมาก เพื่อหาจุดลงตัวที่เหมาะสมว่า แท้จริงแล้วระบบและทิศทางของการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่จริงๆ นั้น ควรมีรูปแบบและเนื้อหาเป็นอย่างไร จากกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากหลายภาคส่วนสะท้อนว่า การศึกษาที่ดี มีคุณภาพของประชาชนจะเป็นตัวแปรสำคัญของสถานการณ์ความมั่นคงและสันติภาพที่ยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

หวังว่าสาระในหนังสือเล่มนี้ จะช่วยจุดประกายให้ผู้สนใจได้ร่วมกันผลักดันงานการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นพื้นฐานในการลดเงื่อนไขความรุนแรงที่สำคัญ

ประสิทธิ์ เมฆสุวรรณ

ประธานสภาประชาสังคมชายแดนใต้

30 เมษายน 2556

สารบัญ

ประวัติการศึกษาไทย	7
ทิศทางการจัดการศึกษาในปัจจุบัน	20
ระบบการศึกษาไทยโดยสังเขป	22
การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	25
การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในปัจจุบัน	25
สภาพปัญหาทางการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้	30
แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา	
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้....จากมุมมอง	37
ทิศทางและนโยบายการศึกษาของรัฐบาล	37
กลุ่ม องค์กร หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	46
ภาคประชาสังคม	65
สรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย	
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้	66
ภาคผนวก	
ตัวอย่างการจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรม	71

1. ประวัติการศึกษาไทย

การศึกษา คือ การพัฒนาคนในสังคมให้เป็นคนดี มีความเจริญงอกงาม ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม สังคมไทยได้มีประวัติศาสตร์ทางการศึกษาค่อนข้าง ยาวนาน โดยเริ่มมาตั้งแต่การศึกษายุคโบราณก่อนสมัยกรุงสุโขทัย และได้พัฒนาการ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพอจะสรุปสาระสำคัญของแต่ละยุคได้ดังนี้

1.1 การศึกษาไทยยุคโบราณ (ก่อน พ.ศ. 1781)

เป็นยุคที่การศึกษาได้อาศัย บ้านและครอบครัว วัด วัง ตลอดจน สำนักของปราชญ์ราชบัณฑิต เป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ หลักสูตรที่ใช้สอน จะเน้นอยู่ 4 เรื่องสำคัญ คือ พุทธศึกษา สอนเกี่ยวกับปรัชญา อักษรศาสตร์ ไคลงฉันท กาพย์ กลอน จริยศึกษา สอนเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี ศีลธรรมจรรยา มารยาท ตลอดจนคำสอนทางศาสนา และพิธีกรรม อาชีวศึกษา สอนเกี่ยวกับการประกอบ อาชีพ เช่น วิชาการฝีมือ วิชาช่างต่าง ๆ วิชาแพทย์แผนโบราณ พลศึกษา สอนเรื่อง เกี่ยวกับศิลปะป้องกันตัว เช่น การชกมวย การฟันดาบ และการต่อสู้ลักษณะต่าง ๆ ที่เป็นการต่อสู้เพื่อให้คนเข้ารับราชการทหารเป็นสำคัญ

ครูส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ พ่อ แม่ และผู้มีความรู้ แขนงต่าง ๆ วิธีการ เล่าเรียน แล้วแต่ครูผู้สอนจะกำหนด ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว

1.2 การศึกษาสมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1781-1921)

เป็นยุคที่มีเรื่องสำคัญเกิดขึ้นมากมายหลายประการ เช่น การประกาศ ให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ การประดิษฐ์อักษรไทย เมื่อปี 1826 การประดิษฐ์ถ้วยชามสังคโลก การส่งเสริมด้านประติมากรรมและศิลปกรรม ตลอดจน ถึงการทำนุบำรุงพุทธศาสนาในสมัยรัชการของพญาลิไท เช่น การริเริ่มจัดระเบียบ การปกครองคณะสงฆ์ และการนิพนธ์หนังสือเรื่องไตรภูมิพระร่วง ซึ่งนับเป็นวรรณคดี ทางพุทธศาสนาเล่มสำคัญมาตราบจนปัจจุบัน

1.3 การศึกษาสมัยกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310)

เป็นยุคที่การศึกษาไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไรมากมายนัก ระบบการจัดการศึกษาก็ยังเป็นไปแบบเดิม แต่มีการแต่งตำราเรียนภาษาไทย การศึกษาภาษาต่างประเทศเป็นไปอย่างกว้างขวาง มีการส่งเสริมด้านวรรณคดีมากมาย พอจะแยกกล่าวในแต่ละสมัยได้ดังนี้

1.3.1 สมัยพระบรมไตรโลกนาถ

- 1) มีการสร้างวัดพระศรีสรรเพชญ์
- 2) แต่งราชทูตไปนิมนต์พระสงฆ์มาจากลังกา
- 3) แต่งหนังสือมหาชาติคำหลวง

1.3.2 สมัยพระเจ้าทรงธรรม เกิดวรรณคดีสำคัญ 3 เล่ม คือ พระไทรปิฎก กาพย์มหาชาติ และลิลิตยวนพ่าย

1.3.3 สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้โปรดให้สร้างและรวบรวม หนังสือไว้ถึง 84,000 ฉบับ

1.3.4 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นยุคทองแห่งวรรณคดี มีหนังสือสำคัญเกิดขึ้นหลายเล่ม เช่น จินตามณี อนุรุทธคำฉันท์ กำจรวลศรีปราชญ์ กาพย์ห่อโคลงพระศรีมโหสถ สมุทรโฆษ คำฉันท์ ลิลิตพระลอ และพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ

1.3.5 การติดต่อกับต่างประเทศ

- 1) พ.ศ. 2205 ฝรั่งเศสเข้ามาจัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศ
- 2) ส่งคนไทยไปศึกษาวิชาช่างก่อสร้าง ช่างเงิน ช่างทอง และเข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัย หลุยเดอเฟรต ประเทศฝรั่งเศส
- 3) มีฝรั่งต่างชาติ เข้ามาติดต่อกับกรุงศรีอยุธยาและลพบุรีถึง 43 ชาติ พูดภาษาต่าง ๆ กันทั่วบ้านทั่วเมือง
- 4) ไทยได้ส่งคณะราชทูตไปเจริญสัมพันธไมตรี กับพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศสถึง 3 ครั้ง
- 5) เกิดตำราทางวิชาการมากมายหลายประเภท เช่น โหราศาสตร์ ดาราศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ การต่อเรือ การก่อสร้าง นิติศาสตร์ การแกะสลัก ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และตำราพิชัยสงคราม
- 6) เกิดกวีคนสำคัญ คือ ศรีปราชญ์

1.3.6 สมัยพระเจ้าบรมโกศ พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก ถึงกับโปรดให้พระอุบาลี พระอริยมุนี พร้อมด้วยพระสงฆ์ รวม 12 รูป ไปด้วยพื้นฟูพระพุทธศาสนา และมีหนังสือ วรรณคดีสำคัญเกิดขึ้นหลายเล่ม เช่น กาพย์เห่เรือ กาพย์ ห่อโคลงประพาสธารทองแดง นันโทปนันทสูตรคำหลวง และ บทละครเรื่องอิเหนา

1.4 การศึกษาสมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2313-2325)

ยุคนี้บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะสงครามสมเด็จพระเจ้าตากสินไม่ค่อย ได้มีเวลา ทำนุบำรุงบ้านเมือง แต่ก็มีหนังสือเกิดขึ้นใหม่สองเล่ม คือ หนังสือ ประถม ก.กา และหนังสือประถมมาลา

1.5 การศึกษาสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ.2325-2414)

การศึกษาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น แบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ

1.5.1 ระยะเริ่มต้นกรุงเทพฯ (พ.ศ.2325-2394)

1.5.1.1 สมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก

- 1) พระราชาคณะ และราชบัณฑิตได้ทำการสังคายนา พระไตรปิฎก ปี พ.ศ. 2341
- 2) มีการแต่งวรรณคดีขึ้น 3 เรื่อง คือ อุณรุท รามเกียรติ์ และกุมารคำฉันท์

1.5.1.2 สมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีวรรณคดีเกิดขึ้น หลายเล่ม เช่น อิเหนา รามเกียรติ์ สังข์ทอง ไกรทอง พระอภัยมณี นิราศนรินทร์ ลิลิตตะเลงพ่าย และ กฤษณาสมันต์ ส่วนงานช่าง ได้มีการปรับปรุงวิชา ช่างถมขึ้น

1.5.1.3 สมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสมัยที่มีการ ศึกษาวิทยาการใหม่ๆ จากตะวันตกมากขึ้น และมี เรื่องสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษา ดังนี้

- 1) พ.ศ.2371 มิชชันนารี ได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาคริสต์และได้นำความรู้สมัยใหม่หลายๆ ด้านเข้ามาด้วย เช่นความรู้ด้านการแพทย์ การศึกษาตลอดจนขนบธรรมเนียมต่างๆ ของชาวตะวันตก
- 2) พ.ศ.2378 มิชชันนารีอเมริกันเข้ามาตั้งเครื่องพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรกในกรุงเทพฯ เป็นภาษาอังกฤษ
- 3) ปฏิสังขรณ์วัดโพธิ์ แล้วให้รวบรวมสรรพวิทยาการต่างๆ จารึกลงบนแผ่นศิลา
- 4) พ.ศ.2380 หมอบรัดเลย์ ตั้งโรงพิมพ์ตัวอักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรก
- 5) พ.ศ.2385 มีการออกหนังสือพิมพ์ เป็นภาษาไทย ชื่อว่า บางกอกกาเล็นเดอร์ (Bangkok Galender)

1.5.2 สมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงต้นรัชสมัยพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2394 – 2414)

- ### 1.5.2.1 สมัยพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ริเริ่มแยกพระสงฆ์เป็นฝ่ายธรรมยุติกายและมหานิกาย ประกาศตั้งโรงพิมพ์หลวง และริเริ่มให้มีการเรียนภาษาอังกฤษอย่างแพร่หลายในพระบรมมหาราชวัง ยุคนั้นเป็นการเริ่มยุคใหม่ของการศึกษาไทยอย่างแท้จริง

ปรัชญาการศึกษาไทย

สมัยสุโขทัย ได้ใช้ปรัชญาการศึกษาแบบไทยๆ ที่ต้องการสร้างคนให้เป็นคนขยัน กล้าหาญอดทน มีความรู้คู่คุณธรรม

สมัยกรุงศรีอยุธยา ปรัชญาการศึกษาใช้เหมือนกันกับสมัยสุโขทัย

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ปรัชญาการศึกษาได้พัฒนาไปเป็นการศึกษาตลอดชีวิต ที่คนไทยทุกคน ควรมีความรู้ คู่คุณธรรมประกอบอาชีพได้ และชวนวัยศึกษาสรรพวิทยาการซึ่งมีทั้งความรู้สมัยใหม่ และวัฒนธรรม กิริยามารยาทตลอดถึงความเป็นไทย

1.6 การศึกษายุคปฏิรูประยะก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง (ก่อน พ.ศ.2475)

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงมีพระราชดำริให้ตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในปี พ.ศ. 2414 การศึกษาของไทยก็เปลี่ยนจากการศึกษาไม่มีแบบแผนเป็นการศึกษาที่มีแบบแผนนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

1.6.1 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ยุคก่อนตั้งกระทรวงธรรมการ (พ.ศ.2414-2435)

- 1) เริ่มมีการตั้งโรงเรียนหลวงสอนภาษาไทยขึ้นปี 2414
- 2) ตั้งโรงเรียนภาษาอังกฤษ ขึ้นที่พระราชวังนันทอุทยาน ในปี 2422
- 3) ตั้งโรงเรียนสุนันทาลัย เป็นโรงเรียนสตรีในปี 2423
- 4) ตั้งโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบในปี 2424
- 5) ตั้งโรงเรียนการทำแผนที่ สังกัดกรมทหารมหาดเล็ก ในปี 2425
- 6) สร้างแบบเรียนหลวงขึ้น โดยพระศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) จำนวน 6 เล่ม คือ มูลบทบรรพกิจ วาหนิต์นิกร อักษรประโยค สังโยคพิธาน ไฉพจน์พิจารณา และพิศาลการ์รันดร์
- 7) มีการวางหลักสูตรและระเบียบการสอบไล่ ในปี 2427-2428
- 8) ได้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับราษฎรทั่วไป ขึ้นเป็นแห่งแรก ชื่อว่าโรงเรียนวัดมหรณพาราม ในปี 2427
- 9) ได้ริเริ่มให้มีการปรับปรุงการสอนของครู และพระสงฆ์
- 10) จัดตั้งกรมศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2430
- 11) จัดตั้งกระทรวงธรรมการในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2435

ยุคหลังตั้งกระทรวงธรรมการ (พ.ศ.2435-2453)

- 1) ปี 2435 ตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู เปิดสอนครั้งแรกเมื่อ 12 ตุลาคม 2435
- 2) ปี 2436 จัดให้มีการจดทะเบียนโรงเรียนราษฎร
- 3) ปี 2438 ประกาศใช้หลักสูตร ครั้งแรก คือ หลักสูตร พ.ศ. 2438 (ประโยค 1 ชั้น 1-ประโยค 3 ชั้น 4)

- 4) ปี 2439 ตั้งโรงเรียนราชวิทยาลัยขึ้นที่บ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา
- 5) ปี 2440 จัดตั้งโรงเรียนเสาวภา เป็นโรงเรียนสตรี แห่งแรก โดยรวมโรงเรียนสตรีบำรุงวิชา กับโรงเรียนสุนันทาลัยเข้าด้วยกันและในปีเดียวกันนี้ ก็ได้เริ่มต้นการสอนพลศึกษาขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2440
- 6) ปี 2441 ได้กำหนดโครงการศึกษาชาติโดย กรมศึกษาธิการ
- 7) ปี 2443 จัดตั้งโรงเรียนแพทย์ ชื่อว่าโรงเรียนราชแพทยาลัย และแบ่งเขตการศึกษาเป็นแขวงมัธยมและแขวงวิสามัญศึกษา
- 8) ปี 2445 ตรา พ.ร.บ. ปกครองพระสงฆ์ ปรับปรุงหลักสูตร พ.ศ. 2438 แบ่งการศึกษาเป็นสองสาย คือ สายสามัญกับสายวิสามัญ สายสามัญแบ่งการศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ ระดับประถม ระดับมัธยม และระดับอุดมศึกษา และในปีนี้ได้มีการจัดตั้งสภามหาวิทยาลัยสยาม
- 9) ปี 2452 ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ ฉบับ พ.ศ. 2452

1.6.2 สมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (พ.ศ.2453-2459)

- ปี 2454
- 1) จัดระเบียบราชการในกระทรวงธรรมการใหม่ แบ่งส่วนราชการ เป็น 5 กรม คือ กรมกลาง กรมสังฆมนตรี กรมธรรมการ กรมราชบัญญัติ และกรมศึกษาธิการ
 - 2) มติที่ประชุมร่วม 3 กระทรวง คือกระทรวงมหาดไทย กระทรวงนครบาล และกระทรวงธรรมการ กำหนดหน้าที่ที่รับผิดชอบการศึกษา โดยงานที่รับผิดชอบร่วมกันทั้ง 3 กระทรวง คือ จัดการศึกษาของบ้านเมืองให้แพร่หลาย การศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นสูง
 - 3) จำแนกโรงเรียนเป็น 3 ประเภท คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนประชาบาล และโรงเรียนบุคคล
 - 4) ตั้งกองลูกเสือ และตราข้อบังคับลักษณะการปกครองลูกเสือ

ปี 2456 เปิดหลักสูตรฝึกหัดครูหญิงล้วนที่โรงเรียนเบญจมราชาลัย

ปี 2458 ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติฉบับ พ.ศ. 2458

ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2459-2469)

ปี 2459 ปรับปรุงระเบียบราชการในกระทรวงธรรมการโดยแบ่งเป็น 2 ภาค คือภาคพระศาสนากับภาคการศึกษา และจัดตั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี 2460 จัดตั้งกรมมหาวิทยาลัย

ปี 2461 ตรา พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์ และข้อบังคับลักษณะการปกครองลูกเสือ พ.ศ. 2461

ปี 2462 1) แยกกรมธรรมการไปรวมกับกระทรวงวัง

2) เปลี่ยนชื่อกระทรวงธรรมการเป็นกระทรวงศึกษาธิการ

ปี 2464 1) ตรา พ.ร.บ. ประถมศึกษา

2) ประกาศใช้แผนการศึกษาชาติ ฉบับ พ.ศ. 2464

ระยะที่ 3 (พ.ศ. 2469-2475)

ปี 2469 แบ่งงานราชการในกระทรวงศึกษาธิการ เป็น 3 กรม คือ กรมธรรมการ กรมศึกษาธิการ และกรมมหาวิทยาลัย

ปี 2471 ปรับปรุงหลักสูตรมัธยม เป็น 3 แผนก คือแผนกกลาง แผนกภาษา และแผนกวิทยาศาสตร์

ปี 2473 รัชการที่ 7 ทรงโปรดเกล้าให้กระทรวงพระคลังมหาสมบัติจ่ายเงินปีละ 3 ล้านบาท เพื่อบำรุงกิจการการศึกษา

1.7 การศึกษายุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง (2475) หรือยุกระบอบรัฐธรรมนูญ

การศึกษายุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 (2475-2494)

พระยามโนปกรณนิติธาดา นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศนโยบายการศึกษาเมื่อ 10 ธันวาคม 2475 สรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

1) จะประกาศใช้ พ.ร.บ. ประถมศึกษา ทัวทั้งกรุงเทพฯและหัวเมือง

2) จะตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ทุกประเภททุกชั้น จนเพียงพอต่อความต้องการ

- 3) การศึกษาวิชาชีพ จะริบจัดตั้งโรงเรียนวิสามนศึกษา
ทั้งแผนกสิกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม
- 4) จะจัดการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ให้มีคุณภาพทัดเทียม
กับนานาอารยประเทศ
- 5) จะจัดอุปกรณ์การศึกษาทุกประเภท จนพอกับความต้องการ
- 6) จะอุปถัมภ์ศาสนาอันเป็นปัจจัย ในการอบรมมนุษยธรรม
ให้สำเร็จประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ปี 2480 รัฐบาลได้แถลงนโยบายการศึกษาว่า จะจัดการศึกษาเพื่อให้เกิด
ผลการครองชีพตามควรแก่อัตภาพ และเป็นกำลังแก่ประเทศ
ชาติ ดังนี้

- 1) สามัญศึกษา จะพยายามจัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง
- 2) อาชีวศึกษา จะจัดให้มีสถานศึกษาอาชีพประเภทต่างๆ ตาม
ความเหมาะสมกับท้องถิ่น
- 3) การศึกษากายนอก จะให้ผู้ที่ไม่รู้หนังสือได้อ่านออกเขียนได้
และเข้าใจหน้าที่พลเมือง
- 4) จะจัดการอุดมศึกษาให้มีปริมาณและคุณภาพมากขึ้น
- 5) จะจัดการพลศึกษาให้แพร่หลาย
- 6) จะรักษาและส่งเสริมศิลปกรรมของไทย
- 7) จะอุปถัมภ์ การศาสนาตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- 8) จะปลูกฝัง หลักธรรมและวัฒนธรรมให้เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
- 9) จะส่งเสริมให้ได้ผลทั้งสมรรถภาพฝ่ายวิชาการและธุรการ
เพื่อการศึกษาบรรลุผลโดยเร็ว

ปี 2490 นาวาเอกพระยาศราภัย วณิช เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
ศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายการศึกษา ดังนี้

- 1) จะส่งเสริมการศึกษาของประชาชนให้ก้าวหน้า ทั้งปริมาณ
และคุณภาพให้เหมาะสมแก่การเป็นพลเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย
- 2) จะปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความ
ต้องการของประเทศ
- 3) จะจัดหาหนังสือ ตำราเรียนให้เพียงพอกับความต้องการ
- 4) จะอบรมศีลธรรมจรรยาแก่นักเรียนและกวดขันเรื่องวินัย

- 5) จะบำรุงส่งเสริมฐานะของครู
- 6) จะขยายการศึกษาประเภทโรงเรียนอนุบาล
- 7) จะส่งเสริมบำรุงการศาสนาให้วัฒนาถาวร

ปี 2492 พลตรีสวัสดิ์ ส.สวัสดิเกียรติ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายการศึกษาต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า รัฐบาลจะถือว่าการส่งเสริมบำรุงการศึกษาอบรมประชาชนเป็นสิ่งสำคัญลำดับแรก จะพยายามให้ประชาชนได้รับการศึกษาทั่วถึงกันทุกเพศทุกวัย โดย

- 1) จะส่งเสริมปรับปรุง และบำรุงการอาชีวศึกษาเป็นพิเศษ
- 2) จะส่งเสริมปรับปรุง และบำรุงการพลศึกษาให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
- 3) จะส่งเสริมปรับปรุง การศึกษาผู้ใหญ่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- 4) จะตั้งโรงเรียนรัฐบาลและประชาบาลเพิ่มขึ้นให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน
- 5) จะเพิ่มจำนวนครูอาจารย์ ตลอดจนปรับปรุงสมรรถภาพของครูให้เหมาะสมกับกาลสมัย
- 6) จะขยายและสนับสนุนโรงเรียนราษฎร์ให้มากขึ้น
- 7) จะปรับปรุงและขยายเพิ่มเติมการศึกษาชั้นมหาวิทยาลัยให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
- 8) จะพยายามจัดให้มีห้องสมุดสำหรับประชาชนให้แพร่หลายยิ่งขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ
- 9) จะยึดหลักการปฏิบัติว่า รัฐมีหน้าที่ให้การศึกษาอบรมแก่ประชาชนทุกคนโดยไม่ต้องเสียค่าเล่าเรียน และช่วยเหลือให้เครื่องอุปกรณ์การศึกษาตามสมควร

ปี 2493 จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูชั้นสูงขึ้นที่ถนนประสานมิตร

ระยะที่ 2 (2494-2516)

ปี 2494 เป็นปีที่ประเทศไทยเริ่มได้รับความช่วยเหลือทางการศึกษาจากองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ความคิดเรื่องการศึกษาแผนใหม่ เริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทย เช่น แนวคิดทางการศึกษาของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่ชาวอเมริกันเรียกว่า การศึกษาแนวปฏิบัตินิยม

- ปี 2497 ได้ขยายโรงเรียนฝึกครูชั้นสูง เป็นระดับปริญญา โดยการจัดตั้งวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร ตาม พ.ร.บ. วิทยาลัยวิชาการศึกษาที่ประกาศใช้เมื่อ 16 กันยายน 2497
- ปี 2500 ม.ล.ปิ่น มาลากุล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศนโยบายว่า รัฐบาลจะส่งเสริมการศึกษา ทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ จะวางรากฐานให้ประชาชนมีความรู้สูงขึ้น มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ จะส่งเสริมให้ประชาชนมีวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงามด้วยอาศัยการศาสนาและการศึกษาเป็นหลัก
- ปี 2503 ประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503
- ปี 2505 ได้โอนโรงเรียนในเขตเทศบาลไปให้เทศบาลเป็นผู้จัดเพื่ออนุวัติไปตาม พ.ร.บ. ประถมศึกษา
- ปี 2509 ได้โอนโรงเรียนประชาบาลไปสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยเหตุผลว่าเป็นการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในปีนี้ นายสุกิจ นิมมานเหมินท์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แถลงนโยบายการศึกษาต่อสภาผู้แทนราษฎรว่า รัฐบาลนี้ได้ตระหนักว่าการศึกษเป็นกุญแจสำคัญที่จะนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ทาง ฉะนั้นรัฐบาลจะเร่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะจะปรับปรุงและส่งเสริมการศึกษาทั้งสายสามัญ อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

- ปี 2515 ประเทศไทยปกครองโดยคณะรัฐประหาร จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี นายอภัย จันทวิมล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และนายแพทย์บุญสม มาร์ติน เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาไว้ว่า จะจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ

การพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการปลูกฝังการเป็นพลเมือง
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม การดำรงรักษาเอกลักษณ์
ของชาติ สนับสนุนการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
ขยายการผลิตครูให้เพียงพอและสอดคล้องกับนโยบาย
การเตรียมกำลังคนของประเทศ ปรับปรุงและขยายการศึกษา
ในส่วนภูมิภาคให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของ
ท้องถิ่นมากขึ้น

1.8 การศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ของประเทศไทย (2516-2540)

เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นเหตุการณ์ ที่เกิดจากการเรียกร้อง
รัฐธรรมนูญ ของนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชน เพื่อให้บ้านเมือง
มีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จนลุกลามกลายเป็นเหตุจลาจลต่อต้านเผด็จการ ทำให้
มีผู้ได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร ได้ลาออก
และลี้ภัยไปต่างประเทศ ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ได้รับพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าให้เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งต่อมารัฐบาลก็ได้แต่งตั้งคณะกรรมการวางพื้นฐาน
เพื่อปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยมี ศาสตราจารย์ ดร. สิปปนนท์ เกตุทัต เป็นประธาน
คณะกรรมการ

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้พิจารณาวาง
พื้นฐานการปฏิรูปโดยเริ่มจากการพิจารณาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม
ที่มีผลกระทบต่อการศึกษา พิจารณาตัวปัญหา พร้อมทั้งมูลเหตุแห่งปัญหาในตัว
ระบบ และกระบวนการทางการศึกษาเอง จากนั้นพยายามหาข้อสรุปตอบโจทย์
ทางการศึกษา 4 ประการ คือ การศึกษาที่พึงประสงค์คืออะไร จะจัดการศึกษาเพื่อ
อะไร เพื่อใคร และจะจัดอย่างไร รายละเอียดทั้ง 4 ประเด็นดังกล่าว คณะกรรมการ
ได้จัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์ แล้วเสร็จเมื่อปี 2518 แต่ไม่สามารถนำไปปฏิบัติ
ให้เกิดมรรคผลได้อย่างสมบูรณ์ ทำได้ก็แต่เพียงการเปลี่ยนแปลงเล็กๆ น้อยๆ เช่น
เปลี่ยนแผนการศึกษาชาติ ที่ใช้ปี 2503 มาเป็นปี 2520 ลดจำนวนชั้นเรียนจาก
7 ปี เหลือ 6 ปี และเพิ่มระบบชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษาจาก 5 ปี เป็น 6 ปี เท่านั้น

1.9 การจัดการศึกษา ปี 2542

ในปี 2542 ได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และ จัดตั้งสำนักงานปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยกำหนดให้มีหน้าที่ ดังนี้

1. เสนอโครงสร้างองค์กรและการแบ่งส่วนงานของกระทรวง
2. เสนอการจัดระบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
3. เสนอการจัดระบบทรัพยากรและการลงทุน
4. เสนอแนะเกี่ยวกับการร่างกฎหมายเพื่อรองรับโครงสร้าง และ ระบบที่ได้ออกแบบไว้ในข้อ 1-3 ต่อคณะรัฐมนตรี
5. เสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย
6. ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่อื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

จุดมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษา

จุดมุ่งหมาย

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจอารมณ์ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุขตามควรแก่สภาพ

หลักการ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักการ ดังนี้

1. เป็นการวางรากฐานการศึกษาตลอดชีวิตให้แก่ผู้เรียน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ควรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ยึดหลัก ดังนี้

1. ให้มีเอกภาพทางนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพ การศึกษา
4. ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนาครูอาจารย์ และบุคลากร ทางการศึกษา

5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของส่วนต่างๆ ในการจัดการศึกษา

อย่างไรก็ตามจากการประเมินผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา 10 กว่าปีกลับพบว่า ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่หลายประการ คือ

1. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จ มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานในรอบแรกถึงร้อยละ 65 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเฉลี่ยยังต่ำกว่า ร้อยละ 50 เกือบทุกสาระวิชา

2. การผลิตและการพัฒนาครูอาจารย์ เกิดอุปสรรคจากนโยบายจำกัดอัตรากำลังคนภาครัฐและมาตรการจูงใจให้ครูเกษียณก่อนกำหนด ทำให้สูญเสียอัตราครูไปเกือบ 1 แสนอัตรา ส่งผลให้ขาดแคลนครูโดยรวมในสถานศึกษา เกือบทุกสังกัดทั่วประเทศ

3. การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทางการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากหน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารงานอย่างแท้จริง

4. การเพิ่มโอกาสทางการศึกษายังไม่ดีเท่าที่ควร การเข้าเรียนของผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง และมีผู้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.5 ต่อปีเท่านั้น อีกทั้งท้องถิ่นก็ยังไม่พร้อมในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

5. การผลิตและการพัฒนากำลังคนในองค์กรการศึกษามีปัญหาโดยเฉพาะสายอาชีพ เนื่องจากผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ จะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ไม่ได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ทำให้กำลังคนระดับกลางในตลาดแรงงานขาดแคลน

6. การบริหารจัดการด้านงบประมาณมีปัญหา เนื่องจากกลไกของรัฐไม่เอื้อที่จะให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทางการศึกษาและระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษายังไม่ทันสมัยเพียงพอ การจัดการเรียนรู้โดยให้เนื้อหาผ่านสื่อที่มีคุณภาพไปยังผู้เรียนยังทำได้น้อย คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอและค่อนข้างล้าสมัย

8. การบังคับใช้กฎหมายการศึกษายังขาดประสิทธิภาพ

9. การศึกษาตลอดชีวิต ยังขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมที่ใช้ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาลักษณะนี้จึงยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก

2. ทิศทาง การจัดการศึกษา ในปัจจุบัน

ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (2552-2561) อันเป็นผลมาจากการติดตามและประเมินผล การปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อการศึกษาไทยในอนาคต ทั้งการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 นโยบายการศึกษาของรัฐบาล แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร พลังงานและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในกระแสโลกาภิวัตน์มีการเคลื่อนย้ายกำลังคน เงิน เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร จึงได้กำหนดหลักการ กรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และการปฏิรูปการศึกษาขั้นตอนใหม่ บนหลักการแห่ง พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ดังนี้

หลักการและแนวคิด

มุ่งเน้นการปฏิรูประบบการศึกษา และการเรียนรู้ในฐานะที่การศึกษาเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศ ซึ่งต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาระบบอื่น ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เกษตรกรรมและสาธารณสุข เป็นต้น

ระบบการศึกษา ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญเช่น ครู หลักสูตร สถานศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประเด็นสำคัญที่สุดที่จะต้องปฏิรูปคือ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ระบบการบริหารจัดการที่มีลักษณะธรรมาภิบาล การกระจายอำนาจและทรัพยากรสู่ท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ระบบการเรียนรู้ ต้องเป็นระบบที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่รู้ สามารถคิด วิเคราะห์แก้ปัญหาได้ดี และมีคุณธรรม ประเด็นสำคัญของการปฏิรูประบบการเรียนรู้ ก็คือ การเน้นความสำคัญของปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ เช่น ครู ผู้ปกครอง ชุมชน สื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยี

วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยยุคใหม่

วิสัยทัศน์ ภายในปี 2561 การศึกษาจะได้รับการปฏิรูปอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานทางการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ ในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา

เป้าหมาย จะเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ

1. การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย
2. โอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้
3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและการจัดการทางการศึกษา

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยยุคใหม่

1. สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต
2. มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้ดี
4. มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รั้งเกียจการทุจริต และต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง และสามารถก้าวทันโลกอยู่ตลอดเวลา

3. ระบบการศึกษาไทย โดยสังเขป

ระบบการศึกษาของไทยในปัจจุบัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้คนไทยได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

เราสามารถพิจารณากระบวนการศึกษาไทย เพื่อความเข้าใจที่สอดคล้องกัน ระหว่างอดีตกับปัจจุบันได้ดังนี้

3.1 ระบบการศึกษาในอดีต

ในอดีตไทยเรามีระบบการศึกษา ตามแผนการศึกษาชาติ ปี 2494 และ ปี 2503 ตามแผนการศึกษาชาติโดยเฉพาะปี 2503 รัฐถือว่า การศึกษามีความสำคัญเป็นอันดับแรกในบรรดากิจการต่าง ๆ ที่รัฐจัดทำ การส่งเสริมและบำรุงการศึกษา นั้น รัฐจะเป็นผู้จัดการระบบและควบคุมสถานศึกษาให้มีครูที่มีวุฒิตามกำหนด รัฐจะใช้อำนาจในการควบคุม แนะนำ และตรวจสอบการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ตลอดถึงการสอบเลื่อนขั้นต่าง ๆ ตามระเบียบที่รัฐกำหนดขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการ

จุดเด่นของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 ซึ่งพัฒนาต่อยอดมาจากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2494 มีสาระสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

ประการแรก ได้เน้นเกี่ยวกับการสอนศีลธรรม ระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

ประการที่สอง ได้มีการเพิ่มขยายจำนวนปีที่เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาจาก 4 ปี (ป.1-ป.4) เป็น 7 ปี (ป.1-ป.7) เนื่องจากเห็นว่าเด็กที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาหลักสูตร 4 ปีนั้นอายุน้อย กำลังกายและกำลังความรู้ยังไม่พอที่จะประกอบอาชีพได้ จึงควรมีเวลาอยู่ในโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายขององค์การยูเนสโก ในการที่จะยกระดับการศึกษาของโลกให้สูงขึ้น ด้วยการขยายการศึกษาภาคบังคับทั่วโลกให้เป็น 7 ปี ภายในระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ. 2504-2523)

ประการที่สาม กำหนดให้ระดับมัธยมศึกษา มีการเรียนเป็น 2 สาย คือสายสามัญ กับสายอาชีวศึกษา โดยเพิ่มน้ำหนักสายอาชีวศึกษาให้มากขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้ผู้เรียนมุ่งเรียนสายสามัญ เพื่อรับราชการมากเกินไป รวมทั้งการแก้ปัญหาที่สถาบันการศึกษาระดับสูงมีไม่เพียงพอกับความต้องการเข้าศึกษา ของประชาชน และที่สำคัญคือต้องการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในขณะนั้นด้วย

3.2 ระบบการศึกษาในปัจจุบัน

ระบบการจัดการศึกษาในปัจจุบัน นับว่ามีแนวทางที่แตกต่างไป จากอดีตมาก เนื่องจากระบบการศึกษาปัจจุบันได้กำหนดแนวทางไปตามแผนการ จัดการศึกษาแห่งชาติ ฉบับ พ.ศ.2545-2559 ซึ่งเป็นแผนแม่บทโดยรวมของ แนวทางการจัดการศึกษาของไทย ได้ออกแบบให้สอดคล้องกับความเป็นไปของโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปอย่างรวดเร็ว เป็นแผนระยะยาวที่สอดคล้อง กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีปรัชญาและกรอบคิดที่เน้นคนเป็น ศูนย์กลางของการพัฒนา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามควร แก่อัตภาพ

ปัจจุบันระบบการศึกษาของไทย มี 3 รูปแบบ คือ

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการ ศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและการประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไข ของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น ในการ กำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลา และการวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตร จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละบุคคล
3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วย ตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม หรือความรู้จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย

สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบ โดยให้มีการเทียบโอนผลการเรียน ที่สะสมไว้ในรูปแบบเดียวกัน หรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผล การเรียนจากสถานศึกษาเดียวกัน หรือต่างสถานศึกษากันก็ตาม

การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กับการศึกษา ระดับอุดมศึกษา

การศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กที่มีอายุ 3-5 ปี
2. ระดับประถมศึกษา ผู้เรียนใช้เวลาเรียน 6 ปี ตั้งแต่อายุ 6-14 ปี
3. ระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ
 - 3.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียน 3 ปี
 - 3.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน 3 ปี แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ
 - 3.2.1 ประเภทสามัญศึกษา
 - 3.2.2 ประเภทอาชีวศึกษา

การศึกษาระดับอุดมศึกษา แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. ต่ำกว่าระดับปริญญา
 - 1.1 ระดับประกาศนียบัตร
 - 1.2 ระดับอนุปริญญา
2. ระดับปริญญา คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก

กล่าวโดยสรุป ก็คือ ระบบการจัดการศึกษาของไทย นอกจาก การศึกษาในระบบที่มีกฎเกณฑ์ค่อนข้างแน่นอนแล้ว ยังมีการศึกษานอกระบบที่มีไว้สำหรับรองรับผู้เรียนที่พลาดโอกาสการศึกษาในระบบ นอกจากนี้ยังมีการศึกษา ตามอัธยาศัยที่สามารถรองรับคนที่ไม่มีโอกาสเรียนทั้งการศึกษาในระบบและนอก ระบบด้วย

4. การศึกษา ในจังหวัดชายแดนใต้

การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีเขตบริการครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา แม้จะเป็นพื้นที่สังคมพหุวัฒนธรรม แต่ในพื้นที่ส่วนใหญ่คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 เป็นมุสลิม วิถีชีวิตจึงแนบแน่นอยู่กับวัฒนธรรมอิสลามและประชาชนส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักศาสนา มีช่องทางในการศึกษาและแสวงหาความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เพราะในพื้นที่มีสถานศึกษาประเภทต่างๆ ครอบคลุมอยู่ในทุกพื้นที่ แต่ด้วยเหตุแห่งความไม่สงบที่มีผลกระทบต่อสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นนโยบายด้านบุคลากรของกระทรวงศึกษาธิการ เช่น การเปิดโอกาสให้ครูได้ย้ายออกนอกพื้นที่โดยไม่มีข้อจำกัด ทำให้สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์ด้านการสอนจำนวนมาก ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพทางการศึกษาด้านต่างๆ มากมาย จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ และอยู่ลำดับท้ายสุดของประเทศ มีผู้ว่างงานหลังจากจบการศึกษามากขึ้น หากสภาพทางการศึกษายังเป็นเช่นนี้อยู่ต่อไป ปัญหาทางสังคมอื่นๆ ที่มีความซับซ้อนก็จะตามมาอย่างแน่นอน

เพื่อให้เห็นภาพรวมด้านการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสังเขป จึงกล่าวถึงประเด็นสำคัญต่าง ๆ โดยสรุป ดังนี้

4.1 การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

4.1.1 ระบบการศึกษา ระบบการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งเป็น 4 ระดับคือ

- 1) ระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอายุ 3-5 ปี ให้มีความพร้อมในการเข้าเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระดับประถมศึกษา มี 3 ประเภท

คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและ
มัสยิด และโรงเรียนที่อยู่ในความดูแลของรัฐ เอกชน และ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 2) ระดับประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีอายุ
ตั้งแต่ 6-11 ปี ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาซึ่ง
อยู่ในความดูแลของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
และศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
- 3) ระดับมัธยมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนที่มี
อายุ 12-18 ปี มีสถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลของรัฐ เอกชน
และสถาบันศึกษาปอเนาะ
- 4) ระดับอุดมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย
หรือสถาบันการศึกษาที่มีสถานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย

4.1.2 ลักษณะเด่นทางการศึกษาในสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้
การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความต่างจากพื้นที่อื่นๆ มาก โดยเฉพาะ
ประเด็นการให้ความสำคัญกับการศึกษาด้านศาสนาแก่ผู้เรียนตั้งแต่เด็ก ถึงแม้ภาครัฐ
จะเปิดสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา แต่ผู้ปกครอง
ก็ยังนิยมให้ลูกหลานไปเรียนศาสนาหลักสูตรเข้มข้นในวันเสาร์ อาทิตย์ที่ศูนย์อบรม
ศาสนาอิสลามประจำมัสยิด หรือโรงเรียนตาดีกา และเรียนอัลกุรอานในตอนเย็นหลัง
เลิกเรียน ขณะเดียวกันเด็กมุสลิมส่วนใหญ่เมื่อเรียนจบในระดับประถมศึกษา ก็จะไป
เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
ขณะที่นักเรียนไทยพุทธจะเข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐ

การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีลักษณะเฉพาะ
ดังกล่าว จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการศึกษาให้สอดคล้องกับ
วิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น
โดยเชื่อมโยงกับหลักศาสนาอิสลามและวิชาชีพ

4.1.3 สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษา

ในเชิงปริมาณ จำแนกสถานศึกษาเป็น 3 ลักษณะ คือ

- 1) สถานศึกษาในระบบ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสถานศึกษา
ในระบบ รวมทั้งสิ้น 1,202 แห่ง มีนักเรียน 503,236 คน
แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นของรัฐ 925 แห่ง มีนักเรียนทั้งสิ้น 321,977 คน เป็นของภาคเอกชน 172 แห่ง โดยเฉพาะภาคเอกชนเป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประเภทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามถึง 126 โรงเรียน อีก 32 แห่ง เป็นการศึกษาภาคบังคับอยู่ภายใต้การดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สถาบันอาชีวศึกษา เป็นของรัฐ 13 แห่ง มีนักเรียน 17,331 คน และของเอกชน 4 แห่ง มีนักเรียน 2,325 คน
- วิทยาลัยชุมชน จำนวน 3 แห่ง มีนักเรียน 4,024 คน
- สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 4 แห่ง มีนักศึกษา 15,424 คน
- โรงเรียนพระปริยัติธรรม แบ่งเป็นแผนกสามัญ 2 แห่ง มีผู้เรียน 101 คน แผนกธรรม 43 แห่ง มีผู้เรียน 590 คน และแผนกบาลี 4 แห่ง มีผู้เรียน 57 คน

2) สถานศึกษานอกระบบ แบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

- สถาบันศึกษาปอเนาะ 303 แห่ง (เฉพาะที่จดทะเบียน) มีผู้เรียนประมาณ 17,890 คน (รวมถึงผู้ที่เรียนสถาบันในระบบ มาอาศัยและเรียนในเวลาว่างหลังจากเวลาทำงานด้วย)
- ศูนย์อบรมศาสนาอิสลามประจำมัสยิดสำหรับผู้ใหญ่ และศูนย์อบรมศาสนาอิสลามประจำมัสยิดสำหรับเด็กที่เรียกว่า ตาติกา 1,605 แห่ง ผู้เรียนทั้งสิ้น 168,242 คน ซึ่งผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาของรัฐ และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด 130 แห่ง มีผู้เรียน 7,428 คน ตลอดจนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 238 แห่ง มีนักเรียน 9,478 คน
- ศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาวินายาติก 6 แห่ง มีนักเรียน 1,216 คน
- ศูนย์บริการการศึกษานอกโรงเรียน 36 แห่ง มีนักเรียน 112,194 คน
- ศูนย์การเรียนอัลกุรอานตามบ้านของผู้สอนที่เรียกว่า ปราชญ์อัลกุรอาน และศูนย์ท่องจำอัลกุรอาน

- 3) แหล่งศึกษาตามอัธยาศัย ด้านศาสนาอิสลามสำหรับเยาวชน และผู้ใหญ่ตามมัสยิดต่างๆ โดยเฉพาะมัสยิดกลาง ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น มัสยิดเราะห์มานียะห์ บ้านบราโอ อำเภอมือเมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งดำเนินการสอน โดยปราชญ์ด้านศาสนาอิสลามที่มีชื่อเสียง คือ ชัยค์อิสมาอีล ดาอีละ (อิสมาแอ เสอร์ปัญยัง) และ ชัยค์ ดร.อิสมาอีลลุตฟี จะปะกียา อธิการบดี มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา โดยมีผู้เข้า ฟังไม่ต่ำกว่าห้าพันคน ทุกๆ สัปดาห์

ในเชิงคุณภาพ ด้านคุณภาพการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนใหญ่จะดูที่ค่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากผลการประเมินนักเรียนที่เรียน จบชั้นประถมปีที่ 3 พบว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เฉลี่ยทั้ง 3 จังหวัด นักเรียน อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 33.72 ส่วนผลการสอบ O-net ในปีการศึกษา 2554 พบว่า นักเรียนทั้งในโรงเรียนของรัฐและโรงเรียนเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีคะแนนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของประเทศทุกวิชา มีรายละเอียดดังนี้

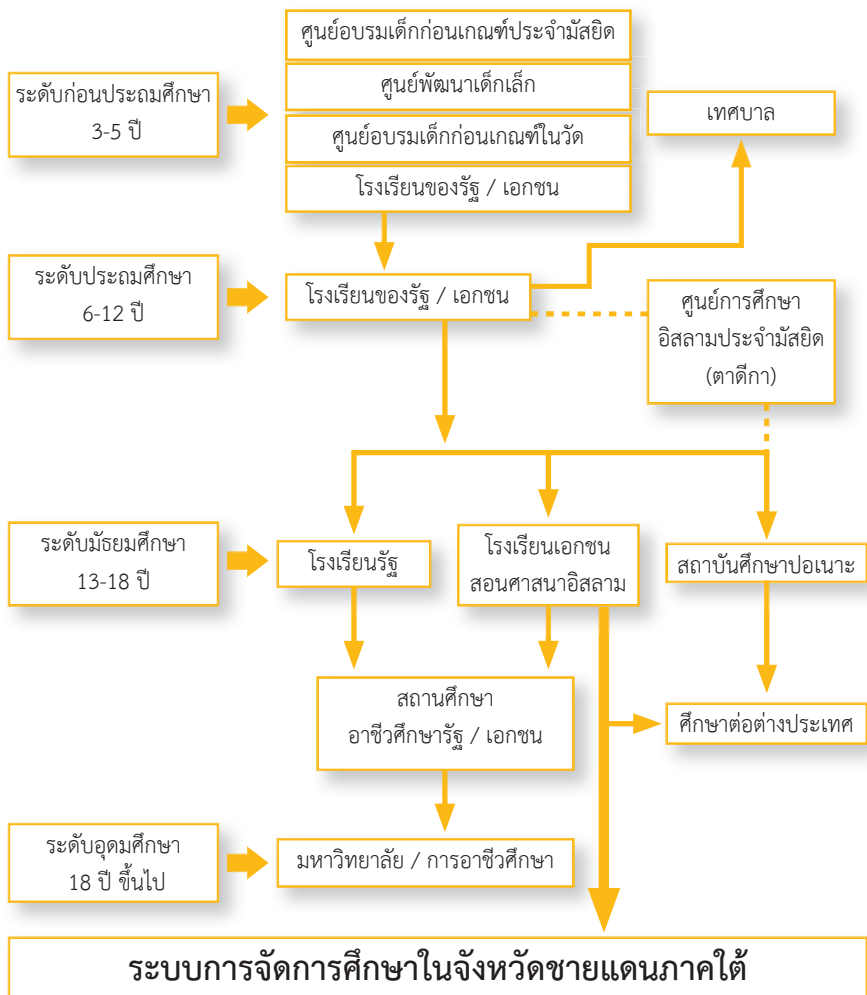
กลุ่มสาระวิชา	ระดับคะแนนเฉลี่ย		
	ทั้งประเทศ	จังหวัดชายแดนภาคใต้	
		โรงเรียนของรัฐ	โรงเรียนเอกชน
ภาษาไทย	41.88	40.12	33.44
คณิตศาสตร์	22.73	20.98	17.15
วิทยาศาสตร์	27.90	26.71	23.70
สังคมศึกษา	33.39	32.76	29.82
ภาษาอังกฤษ	21.80	20.11	16.92

ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าว นอกจากจะมีระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศแล้ว ยังเป็นลำดับสุดท้ายของทุกพื้นที่การศึกษาทั้งประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราการออกกลางคันและการตกลำบากของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังมีสูง ในขณะที่การเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาสามัญแล้ว ยังพบว่าผลสัมฤทธิ์ในหลักสูตรอิสลามศึกษาทั้งสามระดับคือ ระดับ อิบติฮายีย์ ระดับมุตาวัลลิต และระดับชานาวี ก็มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านร้อยละ 50 เช่นกัน

จากข้อเชิงคุณภาพทางการศึกษาดังกล่าว ทำให้เป็นทิวตกต่อผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ค่อนข้างมาก โจทย์คือทำอย่างไรที่จะสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่ให้ดีขึ้น เพื่อที่จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาโดยรวมยกระดับขึ้นจนเป็นที่น่าพอใจ

4.2 สภาพปัญหาทางการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สภาพปัญหาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น หากได้พิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า ปัญหาทางการศึกษามีอยู่ 2 ระดับคือ ระดับภาพรวม หรือส่วนทั้งหมดกับ ระดับย่อยหรือเฉพาะส่วน ในที่นี้จะนำมากล่าวให้เห็นภาพโดยสังเขป ดังนี้

4.2.1 ปัญหาการศึกษาในภาพรวม

ปัญหาของการศึกษาโดยรวม เฉพาะในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มี 7 ประการ คือ

1) ปัญหาคุณภาพการศึกษา

แม้ว่าในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จะมีระบบการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาแต่เนื่องจาก ความเชื่อของประชาชนส่วนใหญ่ที่เป็นมุสลิม มีวิถีชีวิตอยู่บนหลักการพื้นฐานของศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมมลายู ทำให้พวกเขาจำกัดตัวเองอยู่กับการเรียนสายศาสนาในสถานศึกษานอกระบบ มีโอกาสน้อยในการศึกษาสายสามัญ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน การมีรายได้และไม่มีโอกาสทางสังคมที่เท่าเทียมกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ

จากนโยบายการจัดการศึกษา ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ทำให้ระบบการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการแยกกันเรียนของเยาวชนต่างศาสนิก ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างเยาวชนที่นับถือศาสนาศาสนาต่างกันมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถึงแม้จะมีโรงเรียนเป็นจำนวนมาก ทั้งโรงเรียนสายสามัญของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีให้เลือกเรียนกันอย่างหลากหลาย แต่เด็กและเยาวชนบางส่วนก็ยังขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยยังอยู่ในระดับต่ำมากเป็นอันดับท้ายสุดของประเทศช่วงหลายปีที่ผ่านมา นอกจากนี้สถาบันระดับอุดมศึกษาแม้จะมีมากขึ้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในการบริการที่สอดคล้องกับท้องถิ่น ทำให้มีเยาวชนจำนวนมาก เลือกไปศึกษาต่อในต่างประเทศ

2) ปัญหาด้านการสอนศาสนา

การเรียนศาสนา เป็นความมุ่งหวังของผู้ปกครองนักเรียนทุกคน ที่ต้องให้ลูกหลานสามารถปฏิบัติตามหลักศาสนาได้ในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตาม คำสอนของศาสนาอย่างเคร่งครัดไม่หลงผิด ดื้ออายนุช ซึ่งอาจทำให้เสียอนาคตได้ เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่การสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความ หลากหลายทั้งสถานศึกษา คุณวุฒิของครูผู้สอนและหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป ความหลากหลายเหล่านี้ เมื่อไม่มีระบบการกำกับดูแลอย่างทั่วถึง ก็อาจเป็นช่องว่าง ให้ครูผู้สอนบางส่วนที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ สอดแทรก แนวคิดและอุดมการณ์ การตีความหลักศาสนาที่ไม่เหมาะสมกับการอยู่ร่วมกันใน สังคมพหุวัฒนธรรมอย่างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยได้ อีกทั้งครูสอน ศาสนา ส่วนใหญ่ยังมีคุณวุฒิวิชาชีพในระดับต่ำ มีข้อจำกัดเรื่องการใช้ภาษาใน การจัดการเรียนการสอน และบางวิชาจำเป็นต้องใช้ภาษามลายูและภาษาอาหรับ ซึ่งเป็นภาษาที่รัฐพึงส่งเสริมสนับสนุนเมื่อไม่นานมานี้เอง ก่อนหน้านั้นเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านความมั่นคงบางส่วน หวาดระแวงว่าเป็นภาษาที่ใช้ปลุก ระดมต่อต้านรัฐไทย

3) ปัญหาการบริหารจัดการทางการศึกษา

การบริหารจัดการทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง เนื่องจากมีปัจจัยหลายอย่างในบริบทของการ บริหารจัดการ ที่ยังไม่สามารถดำเนินการไปตามปกติได้ อาทิเช่น

3.1) ความเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ บริหารจัดการทางการศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบทำให้ครูอาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษาได้รับผลกระทบมากมาย ทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และขวัญกำลังใจ การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถดำเนินไปตามปกติได้ รัฐบาลโดยเฉพาะกระทรวง ศึกษาธิการได้พยายามแก้ไขปัญหานี้ในทุกๆ ด้าน โดยจัดตั้งหน่วยรับผิดชอบเฉพาะกิจ ขึ้นทั้งในหน่วยงานเดิม และในหน่วยงานต่างสังกัด เช่น ศูนย์ได้ที่ดูแลงบประมาณ บางส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหน่วยงานทางการ ศึกษาในศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) แม้จะเป็นหน่วยงาน ช่วยส่งเสริมการศึกษา แต่การบูรณาการภารกิจของแต่ละหน่วยให้เป็นไปใน ทิศทางเดียวกัน ก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ

3.2) ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ตกเป็นเป้าหมายการคุกคามของกลุ่มก่อความไม่สงบมาโดยตลอด ทำให้การลงพื้นที่ในเขต กาบัง ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก เจ้าหน้าที่ต้องกำหนดแผนรักษาความปลอดภัย ทั้งตัวบุคคล เส้นทาง และโรงเรียนอยู่ตลอดเวลา ทำให้การดูแลช่วยเหลือโรงเรียนเป็นไปได้น้อย

3.3) แนวคิดเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารจัดการทางการศึกษา และการที่โรงเรียนเป็นนิติบุคคล ทำให้โรงเรียนต้องดำเนินการบริหารจัดการในทุกเรื่องอย่างเสร็จสมบูรณ์ด้วยตัวเอง ทั้งที่บุคลากรยังไม่พร้อม เช่น การเงินบัญชี พัสดุ และสินทรัพย์ เนื่องจากตำแหน่งบุคลากรที่มีคุณสมบัติเฉพาะด้านในเรื่องเหล่านี้ยังไม่มี โรงเรียนต้องแก้ปัญหาโดยให้ครูผู้สอนมาเรียนรู้และทำกันเอง จึงต้องทิ้งการสอนมาทำภารกิจเหล่านี้เป็นจำนวนมาก การบริหารงบประมาณก็เช่นเดียวกัน ส่วนกลางจะเป็นผู้กำหนดงบประมาณในการทำกิจกรรมต่างๆ จะทำนอกเหนือไปจากกรอบไม่ได้ ทำให้โรงเรียนต้องทำในสิ่งที่ไม่ใช่ความจำเป็นและความต้องการเร่งด่วนมาโดยตลอด นับเป็นการกระจายภารกิจแต่ไม่ได้กระจายการตัดสินใจให้โรงเรียนแต่อย่างใด

4) ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างถิ่น เมื่อเกิดเหตุความไม่สงบและถูกคุกคามก็ทำให้ต้องขอย้ายกลับภูมิลำเนาเป็นพิเศษ โดยนโยบายของรัฐบาลบางสมัย เช่น สมัย ดร.อติสัย โพธารามิก อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายให้ทุกคนย้ายกลับภูมิลำเนาได้ทันที ทำให้ครูที่มีประสบการณ์กลับภูมิลำเนากันเป็นส่วนใหญ่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงต้องแก้ปัญหาโดยการรับคนในพื้นที่บรรจุเป็นลูกจ้างเข้าทำหน้าที่แทนครูมาจนถึงปัจจุบัน สำหรับคนที่ไม่สามารถย้ายไปไหนได้ ก็จำต้องอยู่อย่างขวนขวาย หวาดระแวง ไม่มีสมาธิตั้งใจปฏิบัติงานเหมือนในอดีต

5) ปัญหาด้านงบประมาณ

ด้านการบริหารงบประมาณ ส่วนใหญ่ปัญหาจะเกี่ยวกับเรื่องของหมวดที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ที่อ้างอิงราคาจากส่วนกลาง เพราะในความเป็นจริงราคาการก่อสร้างจะแพงกว่ากันมาก เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่แตกต่างกัน และค่าขนส่ง

ที่แพงกว่าซึ่งส่งผลให้หลายๆ โครงการเกิดการทิ้งงาน ดำเนินงานไม่สำเร็จ คั่งค้าง เป็นปัญหาต่อเนื่องอยู่เสมอ

อีกประการหนึ่งที่เป็นปัญหาก็คือ งบประมาณประเภทเงินอุดหนุนภาคเอกชนในพื้นที่ เช่น โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สถาบันศึกษาปอเนาะ และสถานศึกษาประเภทอื่นๆ โรงเรียนประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนที่เกิดจากความต้องการของชุมชน แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะนำไปพัฒนาในด้านต่างๆ ขณะที่เด็กนิยมเข้าเรียนถึงร้อยละ 80 ของเด็กวัยเรียน เพราะผู้ปกครองไม่อยากให้ลูกหลานห่างศาสนาได้ทั้งความรู้และคุณธรรม จึงสนับสนุนการเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอีกมากเป็นพิเศษ

6) ปัญหาด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ปัจจุบันระบบการจัดการเรียนรู้ได้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หมายความว่า บทบาทของครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ จุดประกายและส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้น หากมีปัญหาก็จะคอยแนะนำช่วยเหลือ การเรียนระบบนี้จะได้ผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียน การจัดสภาวะแวดล้อมให้เด็กอยากรู้อยากเรียนเป็นเรื่องสำคัญ แหล่งเรียนรู้จะมีทั้งในห้องเรียนนอกห้องเรียน สถานประกอบการในชุมชนและแหล่งเรียนรู้จาก Internet ซึ่งหากนักเรียนมีนิสัยรักการค้นคว้าหาความรู้ได้โดยตนเองแล้ว การเรียนก็จะได้ผลดีมาก แต่ในสถานการณ์เช่นพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ดังกล่าวเป็นไปอย่างยากลำบาก เนื่องจากเหตุรุนแรงในพื้นที่ที่ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง การออกไปศึกษานอกสถานที่จึงเกิดขึ้นน้อยมาก

7) ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนของครู

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ มีพื้นฐานมาจากปัญหาขวัญและกำลังใจที่ตกต่ำของครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ จากสถิติล่าสุดเหตุความไม่สงบได้ทำให้บุคลากรตำแหน่งข้าราชการครูเสียชีวิตไปแล้วทั้งสิ้น 158 คน (เมษายน 2556) นับเป็นพื้นที่ความขัดแย้งที่มีบุคลากรทางการศึกษาบาดเจ็บและเสียชีวิตมากที่สุดในโลก การจัดการเรียนการสอนจึงอยู่ท่ามกลางความหวาดระแวง ไม่มีสมาธิและความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานอย่างปกติสุข เฉกเช่นพื้นที่อื่นๆ อีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของปัญหาการจัดการเรียนการสอน ก็คือจำนวนครูไม่พอ เนื่องจากครูที่มีประสบการณ์การสอนมายาวนานได้ขอย้ายออกนอกพื้นที่จำนวนมาก ทำให้ครูระดับมืออาชีพมีจำนวนน้อยลง

แม้ว่าในระยะหลัง จะมีการบรรจุครูจ้างและพนักงานราชการเข้ามาทดแทน แต่ก็ยังพัฒนาบุคลากรดังกล่าวให้มีคุณภาพมาทดแทนได้ไม่มากนัก จำต้องใช้เวลาอีกนานจึงจะสามารถทดแทนในเชิงคุณภาพได้

4.2.2 ปัญหาทางการศึกษาในภาพย่อย

ปัญหาทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในภาพย่อย หรือแต่ละระดับชั้นเรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงอุดมศึกษาสรุปได้ ดังนี้

ระดับปฐมวัย

- 1) ครูผู้สอนบางส่วนไม่ได้เรียนจบวิชาเอกปฐมวัย
- 2) นักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐน้อยลง
- 3) รัฐบาลไม่ได้จัดสรรเงินอุดหนุนให้นักเรียนอายุ 3 ปี ส่งผลให้ผู้ปกครองส่งเด็กในวัยนี้ เข้าเรียนโรงเรียนเอกชนเพิ่มมากขึ้น

ระดับประถมศึกษา

- 1) ครูผู้สอนมีวุฒิไม่ตรงกับวิชาที่สอนในชั้นเรียน
- 2) การสอบบรรจุเข้าสู่ตำแหน่ง ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยส่วนกลาง ทำให้ไม่อาจกำหนดหลักเกณฑ์ที่เอื้อต่อคนในท้องถิ่น ที่รู้ขนบธรรมเนียมดี ให้มีโอกาสเข้าทำงาน
- 3) การบริหารงบประมาณอยู่ที่ส่วนกลาง ไม่อาจรองรับสภาพปัจจุบันทั้งที่เป็นปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้
- 4) สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ค่อยส่งเสริมบทบาทของกรรมการสถานศึกษาให้ได้มีบทบาทตามกฎหมายเท่าที่ควร
- 5) ผู้บังคับบัญชาาระดับกรม คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่ได้กำกับติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง

ระดับมัธยมศึกษา (โรงเรียนของรัฐ)

- 1) งบประมาณอุดหนุนน้อยเกินไป

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับจัดสรรเพียง 3,500 บาท ต่อคนต่อปี
 - ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับจัดสรร 3,800 บาท ต่อคนต่อปี
- 2) นักเรียน มุ่งเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่า มุ่งสู่สายอาชีพ
 - 3) นักเรียน ยังอ่าน เขียนไม่คล่อง
 - 4) ครูผู้สอน บางส่วนรับหน้าที่สอนไม่ตรงวิชาเอก
 - 5) ครุภัณฑ์ สื่อและวัสดุอุปกรณ์ไม่พร้อม
 - 6) การโยกย้ายครูผู้สอนระหว่างปี ทำให้การจัดการเรียนการสอนทำได้ไม่ต่อเนื่อง

ระดับมัธยมศึกษา (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม)

- 1) ขาดแคลนศึกษานิเทศก์
- 2) การเปิดสอนวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา หากประสงค์ให้มีนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ควรจะพิจารณาเปิดสอนอิสลามศึกษาให้มีคุณภาพ นักเรียนก็จะเพิ่มมาเอง
- 3) อยากให้มีการเปิดหลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน เพื่อเด็กจะได้รู้ความถนัดของตนเอง ในระดับมัธยมต้น (ม.1-ม.3)
- 4) การที่โรงเรียนเอกชนเปิดสอนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากผู้ปกครองกลัวลูกหลานจะห่างเหินศาสนา โรงเรียนเอกชนเกือบทุกโรงจะเปิดสอนศาสนาคู่สามัญ
- 5) ปัจจุบันครูต้องรับผิดชอบทำเอกสารหลักฐานมากเกินไป เพื่อรองรับการประเมินในรูปแบบต่างๆ ทำให้มีเวลาสอนนักเรียนได้ไม่เต็มที่
- 6) ครูบางส่วนมุ่งทำงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะมากเกินไป ทำให้สอนเด็กได้ไม่เต็มที่
- 7) รัฐควรส่งเสริมปัจจัยเกื้อหนุนที่เป็นวิถีชีวิตของผู้เรียน เช่น เด็กต้องได้เรียนศาสนาคู่สามัญ และคำนึงว่าด้วยเหตุผลดังกล่าว เด็กในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้โดยธรรมชาติ จะใช้เวลาเรียนมากกว่าเด็กในพื้นที่อื่นๆ

- 8) ในทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนเห็นว่า คุณภาพการศึกษาในระดับนี้เกิดจาก ครูผู้สอนต้องมีปริมาณเพียงพอ มีคุณภาพ และไม่โยกย้ายที่ทำการสอนบ่อย

สถาบันศึกษาปอเนาะ

- 1) ควรมีแนวทางยกระดับคุณภาพผู้บริหารโรงเรียนตาดีกา และสถาบันศึกษาปอเนาะให้มีวุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น
- 2) หากเป็นไปได้ อยากรับรองวุฒิการศึกษาสายศาสนาชั้นชานาวี เทียบเท่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
- 3) ขอให้เพิ่มค่าตอบแทนที่เหมาะสมแก่โต๊ะครู
- 4) ขอให้หาช่องทาง เพิ่มคุณวุฒิโต๊ะครูและผู้ช่วยโต๊ะครูให้จบปริญญาตรีทุกคน เนื่องจากปัจจุบันมีโต๊ะครูและผู้ช่วยโต๊ะครูจำนวน 1,487 คน จาก 1,638 คน ที่ยังไม่จบปริญญาตรี

ระดับอาชีวะศึกษา

- 1) นักเรียนมุ่งเรียนปริญญามากกว่ามุ่งทำงานในสายอาชีพ
- 2) นักเรียนเมื่อเรียนจบระดับปริญญตรีแล้ว มักจะไม่ทำงานตามสาขาที่เรียนจบ
- 3) นักเรียนออกกลางคันเป็นจำนวนมาก
- 4) นักเรียนเมื่อฝึกอาชีพแล้วไม่ได้ประกอบอาชีพนั้นจริง
- 5) งานวิจัยและนวัตกรรมมีน้อย
- 6) นักเรียนคุณภาพตกต่ำเช่นเดียวกัน

การศึกษานอกโรงเรียน

- 1) เครื่องมือฝึกทักษะชีวิตมีน้อย
- 2) ขาดแคลนสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 3) บุคลากรที่เข้าสู่ระบบการศึกษานอกโรงเรียน มีขีดความสามารถทางวิชาการอยู่ในระดับต่ำมาก

วิทยาลัยชุมชน

- 1) ควรเปิดสอนให้ถึงระดับปริญญาตรี
- 2) ทำอย่างไรจึงจะให้ผู้เรียน เรียนจบอนุปริญญา ได้วุฒิทั้งสายสามัญและสายศาสนาชั้นชานาวี

ระดับอุดมศึกษา

- 1) เด็กมีทักษะการใช้ภาษาไทยต่ำ มีพื้นฐานทางวิชาการในกลุ่มสาระต่างๆ น้อยมาก
- 2) ควรเปิดระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสถาบันที่อยู่ในพื้นที่ให้มากขึ้น เพื่อรองรับนักศึกษาที่ต้องการเรียนในระดับนี้ โดยไม่ต้องไปศึกษาต่อต่างประเทศ
- 3) สถาบันระดับอุดมศึกษามีน้อยไม่พอสำหรับรองรับนักศึกษา
- 4) ควรเปิดสอนระดับอนุปริญญา หลักสูตร 2 ปี ให้หลากหลาย เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนต่อปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ได้จากหลายสังกัด
- 5) ไม่ควรย้ายครูอาจารย์ผู้สอนบ่อย เพราะจะทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีความต่อเนื่อง

4.3 แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในที่นี้ได้รวบรวมแนวทางและข้อเสนอการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากนโยบายรัฐบาล หน่วยงาน องค์กร และภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ไว้ดังนี้

4.3.1 แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากทิศทางและนโยบายการศึกษาของรัฐ

รัฐบาลได้ใช้ความพยายามในการจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาเป็นระยะเวลานาน ได้มีการกำหนดนโยบายเฉพาะสำหรับพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษกว่าท้องถิ่นอื่น ไม่ว่าจะเป็นนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ นโยบายด้านเศรษฐกิจ นโยบายเกี่ยวกับการศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่ได้มีการจัดสรรงบประมาณจำนวนมากในการจัดการศึกษาให้กับหน่วยที่จัดการศึกษาต่างๆ ทั้งนี้เพื่อใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร “นโยบายและยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2555-2558”

1.1) เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วย การยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐาน ทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่าน พร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาท้องถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมมาตรฐานสากล บนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้น โดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ ขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ พัฒนามหาวิทยาลัยเข้าสู่ระดับโลก พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา โดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

1.2) สร้างโอกาสทางการศึกษา กระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคม โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิด ให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบโอนเพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา

นอกจากนี้ จะดำเนินการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาขั้นสูงโดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวได้พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับ

ให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะจัดให้มีระบบคัดเลือกเข้าศึกษา
ต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดำเนิน “โครงการ 1 อำเภอ 1
ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อ
มุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

1.3) ปฏิรูปครู ยกฐานะให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดย
ปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดี
และมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนา
ระบบความก้าวหน้าของครูโดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่อิงขีดความสามารถและ
วัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลัก จัดระบบการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อ
พัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครูโดยการพักชำระหนี้และการ
ปรับโครงสร้างหนี้ตามนโยบาย แก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของรัฐบาล พัฒนาระบบภูมิ
สารสนเทศเพื่อใช้ในการกระจายครู ขจัดปัญหาการขาดแคลนครู ในสาระวิชาหลัก
เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4) จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา ให้
สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้าง
ประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่าง
เรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่าง
แหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้ศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา
และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบัน
อาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพรวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้าง
ประจำชุมชน เพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน
ทั้งนี้ จะดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาในสาย
อาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

1.5) เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา ให้
ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยเป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจาย
โอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ เพื่อเป็น
กลไกในการเปลี่ยนกระบวนการทัศน์การเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อ
ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบ
“ไซเบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียน โดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ปรับปรุงห้องเรียนนาร์องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเร่งดำเนินการให้ “กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” สามารถดำเนินการตามภารกิจได้

1.6) สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ระดมสรรพกำลัง เพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติ เพื่อสร้างทุนทางปัญญาและนวัตกรรม ผลักดันให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ โดยเน้นความสัมพันธที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรบริหารงานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา

1.7) เพิ่มขีดความสามารถทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา ในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพรับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

2) ข้อมูลจากการลงพื้นที่ของ ศ.ดร.สุชาติ ธาดาธำรงเวช อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

2.1) กลุ่มโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม จัดการเรียนการสอน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอยู่ระดับท้ายของประเทศขอรับการสนับสนุน 4 ด้านได้แก่

- ด้านวิชาการ ให้มีการจัดทำหลักสูตรบูรณาการการศึกษาสามัญกับศาสนา มีการจ้างครูสอนภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาอังกฤษ มลายูกลาง จีน อาหรับ

- ด้านบริหารจัดการ ให้มีการขยายพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ครอบคลุมทั้ง 5 จังหวัดได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และสงขลา

ขอให้สอบบรรจุข้าราชการครูตั้งแต่ช่วงปิดเทอม และเสนอให้ต้อง ศธ.ส่วนหน้า และ
มีผู้บริหารระดับสูง ได้แก่ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้กำกับดูแล

- **งบประมาณ** ขอให้จัดงบอุดหนุน ปรับอัตราวิทย
นักเรียน ปรับวิธีการเบิกจ่ายเงินอุดหนุนโรงเรียนเอกชนให้รวดเร็ว และให้ความสำคัญ
สำคัญกับการช่วยเหลือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ที่มีอยู่ 13 แห่ง

- **ด้านบุคลากร** ให้ครูโรงเรียนเอกชน ได้รับสิทธิ
สวัสดิการ วิทยฐานะ เช่นเดียวกับข้าราชการครู ได้รับสิทธิกู้ยืมเรียน และมีใบ
ประกอบวิชาชีพครูและผู้บริหารเช่นเดียวกับข้าราชการครู รวมทั้งเพิ่มค่าเสียงภัย
ครูและผู้บริหารเอกชนให้เท่ากับข้าราชการครู

2.2) **กลุ่มสถาบันศึกษาปอเนาะ** แหล่งเรียนรู้ศาสนาอิสลาม
ตลอดชีวิต ขอให้มีการพัฒนาการเรียนรู้การศึกษาในปอเนาะ ให้ปอเนาะเป็นศูนย์
การเรียนรู้ และจัดสอนศาสนาควบคู่กับการเรียนสามัญ สายการศึกษานอกโรงเรียน
(กศน.) รวมทั้งให้มีการสอนวิชาชีพ (กศน./อาชีวศึกษา) ด้วย นอกจากนี้ยังขอให้
จัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่อง ขอให้มีส่วนสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลโตะครูและ
ผู้ช่วยโตะครู โดยเพิ่มค่าตอบแทน ดังนี้

โตะครูจาก 2,000 บาท เป็น 9,000 บาท ต่อเดือน

ผู้ช่วยโตะครูจาก 2,000 บาท เป็น 5,000 บาทต่อเดือน

ค่าบริหารจัดการจาก 1,000 บาท เป็น 2,000 บาทต่อเดือน

2.3) **กลุ่มตาดีกา** ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด เป็นการ
สอนหลักศาสนาให้อ่านออกเขียนได้ซึ่งมีอยู่จำนวน 2,199 แห่ง ได้เสนอให้เพิ่มค่า
ตอบแทนครู จาก 2,000 บาท เป็น 3,000 บาทต่อเดือนและขอเพิ่มจำนวนครูจาก
4 คน เป็น 6 คน ขอเพิ่มค่าบริหารจัดการ จาก 1,000 บาท เป็น 2,000 บาทต่อ
เดือน ขอให้สนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการ การปรับปรุงด้านกายภาพ
และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนขอให้มีส่วนสิทธิ สมาคม ชมรม เพื่อการประสานงาน
กับราชการ และขอให้มีส่วนสวัสดิการและค่ารักษาพยาบาลสำหรับอหิหมาม รวมทั้งได้ขอ
ให้ ศธ.ประสานงานกับกระทรวงมหาดไทย เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)
สนับสนุนงบประมาณอีกด้วย

2.4) **กลุ่มอุดมศึกษา** ได้เสนอให้ปรับปรุงสถานภาพของ
พนักงานมหาวิทยาลัยเป็นข้าราชการเพื่อสร้างแรงจูงใจ จัดให้มีทุนเพื่อพัฒนา

อาจารย์โดยปราศจากดอกเบี้ย จัดครูสอนตรงวิชามาเพิ่มเติม จัดให้มีมหาวิทยาลัยอิสลามของรัฐหรือวิทยาลัยอิหม่าม และขอให้ตั้งงบประมาณสำหรับงานวิจัยท้องถิ่นไว้ที่ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) นอกจากนี้ได้เสนอให้ กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นสะพานเชื่อมสู่ประชาคมอาเซียน เพราะมีความได้เปรียบเรื่องภาษาอาหรับและมลายูกลาง ซึ่งควรส่งเสริมการใช้ภาษามลายูในโรงเรียนของรัฐด้วย ส่วนมหาวิทยาลัยมีความพร้อมที่จะร่วมผลักดันและสนับสนุนการสร้างโอกาสในการเรียนภาษา ทั้งอังกฤษ อาหรับ มลายูกลาง จีน เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

3) ยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2555-2559

3.1) ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษา

- กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้
- กลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน
- กลยุทธ์การพัฒนาครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา
- กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาและแหล่งการเรียนรู้

3.2) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ

- การพัฒนาอาชีพกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
- การสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ
- การส่งเสริมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสทางด้านอาชีพ
- การพัฒนาทักษะอาชีพ

3.3) ยุทธศาสตร์เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

- กลยุทธ์กระจายโอกาสทางการศึกษาสู่กลุ่มเป้าหมาย
- การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- การส่งเสริมการศึกษานักเรียนกลุ่มพิเศษ

3.4) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจ

- การส่งเสริมการศึกษาอิสลามศึกษา
- การส่งเสริมพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ
- การส่งเสริมความเป็นชาติและสังคมพหุวัฒนธรรม
- การสร้างพื้นที่ทางสังคมให้เยาวชน

3.5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา

- การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการ
- การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรศาสนา

4) พระบัญญัติการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2553

มาตรา 9 กำหนดให้ ศอ.บต. มีอำนาจหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ “(12) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้” โดย ศอ.บต.ได้มียุทธศาสตร์ด้านการศึกษาปี 2555-2559 ดังนี้

4.1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา

- การพัฒนาครูผู้สอนวิชาสามัญ ศาสนา มลายู ภาษาอาหรับ โดยร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอบรมครูผู้สอนสายสามัญ เช่น วิชาเคมี วิชาชีววะ วิชาสังคมศึกษา วิชาภาษาอังกฤษ เป็นต้น และร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เพื่อพัฒนาครูวิชาอิสลามศึกษา ภาษา มลายู ภาษาอาหรับ
- การพัฒนานักเรียน โดยการจัดค่ายภาษาไทยให้กับนักเรียน ม.1 ที่อ่าน-เขียนหนังสือไม่คล่อง และร่วมมือกับมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จัดโครงการเตรียมความพร้อมวิชาพื้นฐานสำหรับนักเรียนในพื้นที่โดยใช้ระบบการเรียนการสอนแบบทางไกล
- พัฒนาห้องเรียนพิเศษด้านวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- พัฒนาห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษาอังกฤษ ห้องเรียนอัจฉริยะ ห้องอาชีวศึกษา
- พัฒนาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- พัฒนาเทคนิคการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนในศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

4.2) ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการมีงานทำ

- ร่วมกับ สกอ. ดำเนินโครงการทุนอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ร่วมมือกับบริษัทซีพีให้ทุนการศึกษาต่อระดับ ปวช. และระดับปริญญาตรี
- ร่วมมือกับบริษัทในเครือข่ายเซ็นทรัลให้ทุนการศึกษาต่อระดับปริญญาตรี
- ร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศคัดเลือกนักเรียนรับทุนศึกษาต่อระดับปริญญาตรีขององค์กร มูลนิธิมาติเยห์ ประเทศอินโดนีเซีย จำนวน 50 ทุน
- จัดอบรมระยะสั้นด้านมลายูกลาง ภาษาอังกฤษให้กลุ่มการค้าชายแดน มัคคุเทศก์และอื่นๆ
- ร่วมกับ สอศ. กศน. กอ.รมน. ฝึกอบรมอาชีพให้กับเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวทางโรงเรียนพระดาบสในสาขาช่างยนต์ ช่างซ่อมมอเตอร์ไซด์ ช่างเครื่องกลการเกษตร
- การพัฒนาวิทยาลัยเทคนิคฐานวิทยาศาสตร์

4.3) ยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปิดเสรีสู่ประชาคมอาเซียน

- ส่งเยาวชนไปศึกษาต่อประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งนอกจากจะเป็นการสร้างโอกาสทางการศึกษาในสาขาต่างๆ แล้วจะเป็นการศึกษาถึงลักษณะเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน
- จัดครูเจ้าของภาษาสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ภาษามลายูกลาง ภาษาอาหรับ ภาษาจีน ในโรงเรียนของรัฐและเอกชน
- ส่งเสริมการวิจัยสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของประเทศอาเซียน

4.4) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการเรียนรู้สังคมพหุวัฒนธรรม

- จัดทำหลักสูตรสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนรัฐและเอกชน

- ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมค่ายภาษา ค่ายลูกเสือ เนตรนารี และยุวภาษา
- สานเสวนาครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาและวิชาพุทธศาสนา
- จัดตั้งอุทยานการเรียนรู้ จ.ปัตตานี และ จ.นราธิวาส

4.5) การพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา

- พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกสังกัดตลอดจนสำนักงานการศึกษาเอกชนระดับจังหวัดและระดับอำเภอ

5) นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของสำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 (นโยบายต่อเนื่อง) “การศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้”

5.1) จัดการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งอัตลักษณ์และความเป็นพหุวัฒนธรรมของพื้นที่

5.2) พัฒนาคุณภาพการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพทัดเทียมกับภูมิภาคอื่นของประเทศ

5.3) ส่งเสริมระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการเทียบระดับการศึกษาด้านศาสนาศึกษา เข้าสู่การศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.4) ให้งานหน่วยงานและสถานศึกษา จัดให้มีมาตรการดูแลรักษาความปลอดภัยแก่บุคลากรและนักศึกษา กศน. ตลอดจนผู้มาใช้บริการอย่างทั่วถึง

6) รายงานวิจัย “การวิจัยนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2540-2550” ผลการวิจัยพบว่า

6.1) ด้านปัจจัยที่มีผลต่อนโยบายพัฒนาการศึกษาของรัฐใน ชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลกระทบต่อการกำหนดนโยบายทางการศึกษา คือ ปัจจัยด้าน ประวัติศาสตร์ ปัจจัยด้านความมั่นคง ปัจจัยด้านศาสนาและวัฒนธรรม และปัจจัย ด้านปัญหาการบริหารราชการ ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่แนวทางในการ ปฏิรูปการศึกษาต้องคำนึงปัจจัยพื้นฐานดังกล่าว จึงสอดคล้องกับการดำเนินการ ศึกษาในพื้นที่อย่างสัมฤทธิ์ผลได้ในอนาคต

6.2) ด้านนโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่มีต่อสังคมท้องถิ่น ภาคใต้ในลักษณะการจัดการศึกษาเพื่อชุมชนภาคใต้ พบว่า การจัดการศึกษาที่ ผ่านมารัฐเน้นการจัดการศึกษานโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติทั้ง ฉบับ พ.ศ.2542-2545 นับเป็นนโยบายที่มุ่งหวังการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา แก่ประชาชนทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ สำหรับในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ ได้มีการสร้างยุทธศาสตร์การศึกษาที่เป็นไปตามแนวพระราชบัญญัติดังกล่าว และ นำมาสร้างนโยบายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

6.3) ด้านผลนโยบายทางการศึกษาของรัฐพบว่า รัฐได้ประสบผล สำเร็จส่วนหนึ่งคือ ด้านการขยายโอกาสทางการศึกษา แต่ยังคงสร้างกรอบดำเนินการ ให้เข้ากับสถานการณ์ท้องถิ่น รวมทั้งการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการบริหาร การศึกษา หลักสูตรการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรที่นับว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญ ในการจัดการศึกษาชายแดนใต้ให้ชัดเจนมากขึ้น

6.4) ด้านประมวลแนวทางการจัดการศึกษาภาคนโยบายสำหรับ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันและอนาคตพบว่า รัฐควรมีนโยบายการสร้าง ยุทธศาสตร์ใหม่ที่สามารถพัฒนาการศึกษาท้องถิ่นในลักษณะที่เหมาะสมกับบริบท สังคมวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกมิติของสังคม เศรษฐกิจการเมือง บนพื้นฐาน สันติวิธี การเรียนรู้เพื่อเข้าใจการดำรงอยู่ของประชาคมทั้งระดับท้องถิ่นระดับ ประเทศ และมีมิติของการดำรงอยู่ในสังคมนานาชาติได้อย่างสันติและพัฒนา

4.3.2 แนวทางและข้อเสนอการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากกลุ่ม องค์กร และ หน่วยงานต่างๆ

1) **สภานิติบัญญัติแห่งชาติ** เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2550 สภา นิติบัญญัติแห่งชาติได้มีการอภิปรายในญัตติ “การศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้”

เสนอโดย นายตวง อันทะไชยและคณะ มีสาระที่น่าสนใจที่สะท้อนถึงความเข้าใจและความห่วงใยในประเด็นปัญหาหลายประการ ดังนี้

ข้อเสนอกลุ่มที่ 1 การศึกษาควรจัดให้สอดคล้องกับพื้นฐานทางศาสนา ภาษา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ไม่ยึดติดกับหลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลางหรือจัดเป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ โดยข้อเสนอดังกล่าวเป็นเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ในทางปฏิบัติแม้จะมีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประกาศใช้ร่วมกันทั่วประเทศ เพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จแต่ละช่วงชั้นบรรลุมาตรฐานเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานร่วมกัน แต่โรงเรียนสามารถเพิ่มเติมสาระที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตที่เป็นความจำเป็นของพื้นที่ได้ตามที่เห็นสมควร โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงร้อยละ 30 อย่างที่เข้าใจกัน ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแต่ละโรงด้วย ทั้งยังสามารถพัฒนาหลักสูตรใหม่ให้เหมาะสมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายพิเศษ โดยเสนอมายังกระทรวงศึกษาธิการ ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดขึ้นสำหรับนักศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ ซึ่งแบ่งเป็น 8 หน่วยบูรณาการ แต่ละหน่วยได้นำเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพของเยาวชนในภาคใต้มาเป็นตัวตั้ง และสอดคล้องเนื้อหาที่เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ตาม 8 กลุ่มสาระของหลักสูตร

ในเรื่องของการปูพื้นฐานทางศาสนานั้น ปัจจุบันโรงเรียนของรัฐทั่วประเทศได้เปิดวิชาอิสลามศึกษา 1,655 โรง ใน 36 จังหวัด เฉพาะสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นอกจากการสนับสนุนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 141 แห่งแล้ว โรงเรียนของรัฐ 798 แห่งยังเปิดสอนอิสลามศึกษา โดยสนับสนุนการจ้างวิทยากรสอนศาสนาอิสลาม และมีโรงเรียนของรัฐ 142 แห่งที่ได้เปิดสอนอิสลามศึกษาสัปดาห์ละ 8-10 ชั่วโมง ตามหลักสูตรของโรงเรียนการศึกษาเอกชน สอนศาสนาอิสลาม โดยได้รับความช่วยเหลือจากมัสยิดและผู้นำทางศาสนา นับเป็นแนวทางที่ได้รับความนิยมจากประชาชน และสามารถขยายกว้างขึ้น หากคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นความจำเป็น

สำหรับการสอนภาษาไทยให้แก่เด็กที่พูดภาษาอื่นที่บ้านนั้น ในอดีตที่ผ่านมามักมีความเชื่อว่าโรงเรียนต้องสอนแต่ภาษาไทย แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาหลายรูปแบบที่เชื่อมโยงจากภาษาที่นักเรียนมีความถนัด ค้นเคยไปสู่ภาษาไทย เช่น สภฐได้มีการวิจัยถึงภาษาที่นักเรียนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ใช้ในภาษาแม่ โดยนำคำและเสียงเหล่านั้นมาเริ่มสอนในการเรียนภาษาไทย รวมทั้งได้พัฒนาแบบเรียนที่เชื่อมโยงคำ และเสียงที่นักเรียนคุ้นเคยในภาษาแม่ไปสู่ภาษาไทย หรือการริเริ่มการสอนสองภาษาในชั้นอนุบาล โดยสนับสนุนให้ครูผู้สอนสามารถใช้ภาษามลายูถิ่นและภาษาไทย ในการจัดการเรียนการสอนตามความจำเป็น ผลการดำเนินงานพบว่า เด็กมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นและลดการขาดเรียนได้อย่างเด่นชัด ผู้ปกครองที่ไม่เห็นด้วยในระยะเริ่มต้น เพราะเกรงว่าลูกจะพูดภาษาไทยไม่คล่อง เมื่อเห็นถึงความสนใจและความสามารถของลูกที่จะพูดได้ทั้งสองภาษา ได้หันมาสนับสนุนและเข้ามาช่วยสอน

ในการอภิปรายได้มีข้อเรียกร้องให้โรงเรียนสามารถตัดสินใจปิดและเปิดเรียนในวันอื่นที่เหมาะสมที่มีไชน์เสาร์-อาทิตย์นั้น แท้จริงแล้วโรงเรียนของรัฐมีอำนาจตัดสินใจได้มากกว่าที่คนส่วนใหญ่เข้าใจสามารถกำหนดการเปิด-ปิดเรียน และกำหนดเวลาทำงานของโรงเรียนได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ นักเรียนต้องมีเวลาเรียนครบ 200 วันตามหลักสูตร ต้องมีเวลาทำงานสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 35 ชั่วโมง โดยจะต้องรายงานให้กระทรวงศึกษาธิการทราบ อีกทั้งยังสามารถสั่งปิดเรียนต่อเนื่องเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินได้ 7 วัน และหลายเรื่องที่มีได้มีการอภิปรายเช่น การแต่งกายทรงผม ก็อยู่ในอำนาจของโรงเรียนที่จะพิจารณาออกระเบียบกำหนดได้

ข้อเสนอกลุ่มที่ 2 ควรให้เด็กและเยาวชนต่างศาสนา วัฒนธรรม ได้มีโอกาสเรียนร่วมกันให้มากที่สุด และมีโอกาสเรียนวิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนา ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีโอกาสเรียนร่วมกันในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งยังมีการจับคู่โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ และโรงเรียนคาทอลิกประมาณ 70 คู่ เพื่อเชื่อมโยงและถ่ายโอนผลการเรียนรู้ ตลอดจนใช้ทรัพยากรร่วมกันหากดำเนินการได้ผล นักเรียนจะได้เรียนทั้งวิชาสามัญและศาสนา โดยลดเวลาเรียนที่เคยต้องเรียนทั้งในโรงเรียนของรัฐ และในโรงเรียนคาทอลิกกว่าร้อยละ 20

ในสถาบันการศึกษาปอเนาะ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนา 324 แห่ง ตามแนวทางที่ได้หารือร่วมกับผู้บริหารสถาบันศึกษาปอเนาะ ทั้งยังได้พัฒนาสถาบันศึกษาปอเนาะตามแนวทางพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่เน้นการพัฒนาอาชีพ และคุณภาพชีวิตควบคู่ไปกับการสอนศาสนา สำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน ได้จัดครูไปสอนวิชาสามัญให้แก่การศึกษาในสถาบันศึกษาปอเนาะ 104 แห่ง

นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญแก่การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ เช่น การจัดชุมนุมลูกเสือและ เนตรนารี โดยปรับแนวทางดำเนินการให้เหมาะสมกับแนวปฏิบัติของพี่น้องชาว ไทยมุสลิม การส่งเสริมห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ และการจับคู่โรงเรียนพี่โรงเรียนน้อง นอกพื้นที่ชายแดนภาคใต้ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนได้สร้างสายสัมพันธ์แห่งความ เป็นไทยข้ามเขตพื้นที่การศึกษาเช่น โรงเรียนสตรีวิทยาได้รับนักเรียนสตรีจาก สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปอบรมเข้มเป็นเวลา 1 เดือน นับเป็นโอกาสดีที่นักเรียน ทั้งเจ้าของบ้านและผู้มาเยือนจะได้เรียนรู้จากกันและกัน

ข้อเสนอกลุ่มที่ 3 ควรให้ความสำคัญแก่ความปลอดภัยของครู โดยเปิดโอกาสให้ครูย้ายออกจากพื้นที่ได้ตามความจำเป็น จ้างครูท้องถิ่นให้มากขึ้น หรือนำทหารตำรวจมาสอนแทนด้วยความตระหนักในปัญหาความเดือดร้อนของครู ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม 2546 กระทรวงศึกษาธิการ ได้อนุมัติให้ครูในพื้นที่ย้ายออกไปแล้ว 1,961 ได้มีการจ้างครูเป็นอัตราจ้างชั่วคราวเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ 1,639 คน แทนครูที่ย้ายออก โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนจ้างครูในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ปรับ สถานภาพครูอัตราจ้าง ลูกจ้างประจำตำแหน่งครูสอนศาสนาอิสลาม และวิทยากร สอนศาสนาอิสลามที่ปฏิบัติงานมากกว่า 3 ปี ให้เป็นข้าราชการครู รวม 1,167 คน สรุปได้ว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ชายแดนที่ได้รับการสนับสนุนจน สามารถแก้ปัญหาการขาดครูได้ เป็นพื้นที่ที่ได้เปิดโอกาสให้ครูได้ย้ายออกตามความ จำเป็น และมีการบรรจุครูท้องถิ่นในอัตราสูงสุดถือเป็นกรณีตัวอย่างที่จะนำไปปรับ ใช้ในพื้นที่ชายแดนทุรกันดารอื่นต่อไป

อย่างไรก็ดี จากการติดตามการปฏิบัติงาน ยังมีปัญหาหลักบาง ประการที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข เช่น การย้ายของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีความ ยากลำบากที่จะหาตำแหน่งนอกเขตพื้นที่ให้ลง ความจำเป็นที่จะเร่งพัฒนาครูบรรจุ ใหม่ให้มีความชำนาญในการจัดการเรียนการสอน เพราะครูที่ชำนาญได้ย้ายออกไป พร้อมๆ กันเป็นจำนวนมาก จึงขาดพี่เลี้ยงที่จะติดตามดูแลครูรุ่นใหม่ ตลอดจนการ ปรับสถานภาพของครูอัตราจ้างที่ปฏิบัติงานในพื้นที่เสี่ยงภัยให้เป็นพนักงานราชการ หรือข้าราชการ

สำหรับข้อเสนอให้ย้ายนักเรียนมาเรียนในที่ปลอดภัย หรือนำ ทหารและตำรวจมาสอนแทนครูในพื้นที่ที่เสี่ยงภัยนั้น ล้วนเป็นข้อเสนอที่กระทรวง

ศึกษาธิการพร้อมสนับสนุน จากการหารือกับผู้แทนครูที่ผ่านมาพบว่า มีการนำนักเรียนมาเรียนรวมในพื้นที่ที่ปลอดภัยบ้างประมาณ 5 โรงเรียน แต่หลังจากดำเนินการมาระยะนี้ ผู้ปกครองมักจะขอร้องให้กลับไปที่เดิม โดยอาสาที่จะดูแลความปลอดภัยให้แก่ครู ส่วนการนำทหารมาสอนแทนนั้น คณะครูได้ยืนยันว่ายังมีความพร้อมที่จะสอนเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ โดยขอให้ทหารและตำรวจช่วยดูแลความปลอดภัยตามหน้าที่เช่นกัน แม้แต่ในโรงเรียนที่มีขบวนการก่อกวนไม่ให้ผู้ปกครองส่งลูกมาเรียนในช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมา ผู้บริหารและครูในโรงเรียนเหล่านั้น ยังได้แสดงความมุ่งมั่นที่จะเปิดสอน เพื่อรอรับนักเรียนทุกวันจนนักเรียนกลับมาอีกครั้งหนึ่ง

ข้อเสนอกลุ่มที่ 4 การกำหนดนโยบายทางการศึกษาในพื้นที่ควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมจากประชาชนมากขึ้น รวมทั้งการปรับระบบบริหารให้มีเอกภาพ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษาเอกชน ซึ่งทั้ง 3 ประเด็น เป็นแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว แต่มีข้อจำกัดที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มิได้เปิดช่องทางให้สามารถกำหนดผู้แทนในคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากกลุ่มใดโดยเฉพาะ จึงทำให้สัดส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิไม่หลากหลายครอบคลุมเท่าที่ควร ที่ผ่านมามีจำเป็นต้องแก้ไขด้วยการเชิญประชุมในการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ แต่อาจไม่ต่อเนื่องและส่งผลเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร จึงเป็นประเด็นที่ควรแก้ไขอย่างเร่งด่วนต่อไป

สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารดูแลการศึกษาเอกชน ซึ่งมีจำนวนมากว่าสถานศึกษาของรัฐในพื้นที่นั้น ได้มีการแก้ไขด้วยการแต่งตั้งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและกลุ่มงานที่รับผิดชอบโดยตรง จึงควรมีการติดตามปัญหาที่แท้จริงเป็นรายเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหาทางแก้ไขให้ตรงประเด็น หากจำเป็นต้องแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัด ควรพิจารณาถึงเครือข่ายที่ครอบคลุมทั้งพื้นที่ด้วย

สำหรับการปรับระบบบริหารในพื้นที่เพื่อให้เกิดเอกภาพนั้น การบริหารงานการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2548 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับบทบาทของสำนักตรวจราชการเขตการศึกษา 12 ให้เป็นสำนักงานการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้การดูแลของผู้ตรวจราชการกระทรวงทำหน้าที่ประสานนโยบาย เร่งรัด ติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนได้เป็นอย่างดี

โดยเฉพาะการประสานงานกับองค์กรหลักในกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการ กอ.สสจ.เขต.ในอดีต และ คอ.บต. ในปัจจุบัน แต่การบริหารยังอยู่ในความดูแล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 6 แห่ง ซึ่งได้ขยายเป็น 9 แห่งในปัจจุบัน เพื่อ ประสานใกล้ชิดกับท่านผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และกองกำลังในการดูแล ส่งเสริม สนับสนุน การปฏิบัติงานของครูอย่างทั่วถึง

2) จากการสรุปผลการดำเนินงานโครงการสานเสวนา “ประสานพลัง สร้างความชอบธรรม นำสันติสุขสู่ชายแดนใต้”

- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบ สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้กับสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่
- ให้มหาวิทยาลัยในพื้นที่สนับสนุนด้านวิชาการกับโรงเรียน ตาติกา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา และสถาบันปอเนาะ
- ให้กระทรวงศึกษาธิการพัฒนาระบบสวัสดิการบุคลากรทาง ด้านการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งโรงเรียนของรัฐและเอกชน
- โต๊ะครูที่จะเปิดปอเนาะหรือโรงเรียนจะต้องผ่านการตรวจสอบ คุณสมบัติโดยคณะกรรมการหรือ สมาคมผู้รู้ของท้องถิ่นก่อน
- สถานศึกษาในพื้นที่ต้องร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ออกแบบและกำหนดหลักสูตรอิสลามศึกษา และหลักสูตรสามัญบูรณาการเพื่อใช้ ในโรงเรียน
- ลดความหวาดระแวงต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนปอเนาะ และตาติกาว่าเป็นแหล่งบ่มเพาะแนวคิดต่อต้านรัฐด้วยความรุนแรง
- มีการร่วมมือกันทั้งรัฐ สถานศึกษา และชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน โดยใช้หลักศาสนาบำบัด
- ให้สมาคมโรงเรียนเอกชนมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพครู ด้านเทคโนโลยีการสอนและสื่อการสอน

- ให้โรงเรียนมีระบบการสอบและประเมินคุณภาพนักเรียนตาม
มาตรฐานของหลักสูตรในสายศาสนา

3) จากโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการศึกษาในสามจังหวัด
ชายแดนภาคใต้ โดยมูลนิธิสุข – แก้ว แก้วแดง มีข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวง
ศึกษาธิการ เพื่อการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ดังนี้

- ให้น้อมนำพระบรมราโชบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
มาปฏิบัติอย่างจริงจัง ต้องเร่งปฏิรูปการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ครั้งใหญ่ โดยนำแผนการพัฒนาการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไปสู่
การปฏิบัติอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ภายใต้อาณัติผู้นำที่เข้มแข็ง

- กระทรวงศึกษาธิการต้องประกาศนโยบาย แผนยุทธศาสตร์
มาตรการ และตัวชี้วัดการศึกษาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับสภาพ
เศรษฐกิจ สังคม ภาษา และวัฒนธรรม และต้องหาวิธีการที่จะใช้นโยบายและแผน
นี้อย่างต่อเนื่อง ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามรัฐบาลและผู้บริหารทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น

- จัดกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนที่หลากหลายสังกัดในพื้นที่ เช่น กลุ่มละ
8-10 โรงเรียน เพื่อโรงเรียนทุกประเภทและสังกัดจะได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
และส่งเสริมการบริหารฐานโรงเรียนที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น
มาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักและรักท้องถิ่น
มากขึ้น

- เน้นพัฒนาครูที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานและพัฒนาผู้บริหารการ
ศึกษาโดยใช้กลุ่มโรงเรียน ลดการอบรมที่โรงแรมหรือการเดินทางไปอบรมต่างจังหวัด
ซึ่งสิ้นเปลืองงบประมาณมาและเป็นการดึงครูออกจากโรงเรียน การอบรมที่โรงเรียน
นอกจากจะช่วยประหยัดงบประมาณ ประหยัดเวลาเดินทางแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้
จากสถานการณ์จริง โดยเชิญครูที่มีประสบการณ์จริงมาเป็นวิทยากรแทนการเชิญ
วิทยากรจากภายนอก ซึ่งไม่มั่นใจที่จะเข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จะช่วย
ให้ครูยอมรับกันและกันมากขึ้นและสร้างความเครือข่ายการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

- ส่งเสริมการใช้เทคนิคการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาการสอนของครู พัฒนาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีการบันทึกการเรียนการสอนและการบริหารแบบง่าย ๆ จัดให้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับโรงเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำ Best Practice มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

- จัดประชุมทางวิชาการในระดับของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้นำผลงานและความคิดมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อผู้เรียนมากกว่าให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมาต้อนรับและฟังการบรรยายจากส่วนกลาง

- การบูรณาการการเลื่อนวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา และครูเข้ากับผลงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยนำผลงานที่ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการนำเสนอในการประชุมทางวิชาการของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาใช้ในการพิจารณา เพื่อเลื่อนวิทยฐานะของผู้บริหารสถานศึกษา และครู เช่นเดียวกับการเสนอผลงานวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่จะต้องมียุทธศาสตร์ในการเผยแพร่ในการประชุมทางวิชาการ ในวารสารที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ จะทำให้ผลงานวิชาการผ่านการกลั่นกรองอย่างน้อย 3 ระดับ คือ ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งจะช่วยให้การจ้างทำผลงานและทุจริตลดลง

- บูรณาการการปฏิรูปการเรียนรู้และการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนให้เป็นกระบวนการเดียวกันกับการประกันคุณภาพนอกรอบที่ 3 ของ สมศ. และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2

4) จากข้อเสนอแนะในรายงานเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้” โดยคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 23 โดยเป็นข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นของครู และบุคลากรทางการศึกษา และภาคประชาชน บุคคลที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาโดยสรุป ดังนี้

4.1) สร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา

- การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดภาคใต้รวมถึงปัญหาในการจัดการศึกษาจะสามารถแก้ไขได้อาศัยผู้นำชุมชน ผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชุมชน และรัฐต้องมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา

- การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงและเน้นเรื่องของการสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นได้ระหว่างคนในสังคม ระหว่างศาสนา ระหว่างรัฐและประชาชน

- การพัฒนาและการจัดการศึกษาในสามจังหวัดภาคใต้ควรเน้นเรื่องของการยอมรับความแตกต่าง รัฐหรือส่วนกลางไม่ควรกำหนดเอง แต่ควรเป็นลักษณะของการยอมรับและเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนแทน

- ก่อนที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาจะต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันให้เกิดขึ้นให้ได้ว่าโรงเรียนคือของชุมชนไม่ใช่ของรัฐ เพื่อที่จะสามารถดึงชุมชนเข้ามาพัฒนาโรงเรียนได้อย่างแท้จริง

4.2) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นที่

- การเรียนการสอนต้องให้ความสำคัญทั้งภาษาถิ่น ภาษาไทย ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ ควรให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบการศึกษาสองภาษา และจะต้องพัฒนาศักยภาพครูให้มีทักษะในการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนใจ และเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั่นหมายถึงต้องมีการนิเทศที่ดี

- การจัดการศึกษาควรเน้นและส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาและแข่งขันในระดับสากล โดยเฉพาะในกลุ่มอาเซียน ซึ่งสามจังหวัดภาคใต้มีจุดแข็งด้านภาษามลายู ดังนั้นควรส่งเสริมการเรียนการสอนภาษามลายูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

- การจัดการศึกษาภาคบังคับควรให้เริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล เพื่อที่จะทำให้เด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาเร็วขึ้นและมากขึ้น ซึ่งจะส่งต่อการพัฒนาระบบแนวคิดที่ถูกต้อง

- การจัดการเรียนการสอนโดยการใช้ระบบสองภาษา ควรเป็นการริเริ่มให้เด็กได้เรียนภาษาไทยและภาษาถิ่น หรือภาษามลายูร่วมกันไป โดยเพิ่มความเข้มข้นของภาษาไทยตามการเพิ่มระดับชั้นที่สูงขึ้น เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้ดีขึ้น

- การสอนเรื่องประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เป็นลักษณะของการสอนเพื่อให้รู้ที่มาที่ไปของท้องถิ่นไม่ควรลงลึก แต่ควรเน้นสอนให้เด็กเกิดความรักชาติอย่างสร้างสรรค์

- ควรส่งเสริมให้เด็กเรียนสายอาชีวศึกษาให้มากขึ้น จะต้องมีการประสานการทำงานให้กับเด็กเหล่านั้น และสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อเรื่องศาสนากับผู้เรียนด้วย เช่น การจัดสถานที่ที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจให้กับผู้เรียน รวมถึงเครื่องแบบที่เหมาะสมกับศาสนา

- ควรมีการส่งเสริมให้มีการเปิดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในพื้นที่ เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปกครองและเด็กเข้ามาเรียนในโรงเรียนของรัฐ รวมทั้งให้การสนับสนุนโรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนอิสลามศึกษาอยู่แล้ว เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

- กรณีที่มีผู้เรียนจบจากต่างประเทศ ควรมีระบบเทียบโอนที่เอื้อและรองรับกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้สามารถรับไว้ทำงานในประเทศได้ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจทางด้านศาสนาและมีความสามารถทางด้านภาษามลายูและภาษาต่างประเทศ

- การจัดการศึกษาที่ตื่นอกจากส่งเสริมทางด้านความรู้ ควรเน้นส่งเสริมเรื่องคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนด้วย

- ควรสร้างระบบการส่งต่อผู้เรียนระหว่างโรงเรียนสามัญ โรงเรียนสอนศาสนา โรงเรียนตาดีกา รวมถึงโรงเรียนปอเนาะ ให้สามารถส่งต่อผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ เพื่อการติดตามประเมินผู้เรียนและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง

- การจัดการศึกษาที่เหมาะสมควรคำนึงถึงคุณภาพ โอกาส การมีส่วนร่วม และที่สำคัญต้องคำนึงการประกอบอาชีพได้ด้วย

- การจัดการศึกษาควรมีระบบการส่งต่อนักเรียนที่จบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีความพร้อมไปเรียนยังมัธยมตอนปลาย มหาวิทยาลัย และบางส่วนก็ควรส่งต่อเรียนด้านวิชาชีพด้วย และเมื่อเรียนจบด้านวิชาชีพแล้วต้องสามารถประกอบอาชีพได้ รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นและให้มีคุณภาพ

- ควรมีการสร้างระบบเชื่อมต่อการศึกษาทุกระดับสามารถเทียบโอน หรือส่งต่อผู้เรียนต่อเนื่องกันได้ ตั้งแต่อนุบาลจนถึงอุดมศึกษา และสายสามัญกับอิสลามศึกษา

- ควรลดจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนลง เพื่อที่ครูจะได้สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด

4.3) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีระบบ

- การแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาตกต่ำจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพครู โดยครูจะต้องได้รับการส่งเสริมให้เรียนในระดับปริญญาโทให้มากขึ้น ซึ่งรัฐจะต้องมีการสนับสนุนทุนการศึกษากับครูในสามจังหวัดภาคใต้ในเรื่องดังกล่าว

- ควรมีการเปิดโอกาสให้ครูในสามจังหวัดภาคใต้สามารถไปศึกษาดูงานในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันได้ เพื่อนำความรู้เรื่องการจัดการศึกษามาปรับใช้กับสามจังหวัดภาคใต้

- ควรมีการพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ประโยชน์และพัฒนาเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

- เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากการพัฒนาครูแล้วควรมีการเพิ่มหรือจัดครูธุรการให้กับโรงเรียนอย่างครบถ้วน และควรคืนไม้เรียวให้กับครู

- การบรรจุข้าราชการครูในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ควรบรรจุบุคคลที่เป็นคนในพื้นที่และพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันปัญหาการย้ายออกจากพื้นที่

- แนวทางการพัฒนาครูส่วนหนึ่ง อาจใช้ระบบนำครูจากภายนอกพื้นที่ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนการสอน ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แก่ครูอาจารย์ในพื้นที่

- ครูและบุคลากรของโรงเรียนเอกชนต้องการการนิเทศเพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องนิเทศทั้งเรื่องของวิชาการและการบริหารจัดการ

4.4) การสร้างขวัญกำลังใจและดูแลสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากร

- เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครูในโรงเรียนเอกชน ซึ่งเป็นครูที่ต้องดูแลนักเรียนส่วนมากของพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้ ควรยกระดับครูให้เป็นพนักงานราชการ เพื่อให้สามารถดึงครูเข้าสู่ระบบการพัฒนาและการประเมินคุณภาพตามที่รัฐต้องการได้

- ปัจจุบันเรื่องของสวัสดิการครูโรงเรียนเอกชนนั้น มีกองทุนสงเคราะห์ครูและครูใหญ่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาเอกชน พ.ศ.2525 ดูแล แต่ไม่เพียงพอ เนื่องจากกองทุนดังกล่าวจะดูแลเฉพาะตัวของครูและบุตร เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ควรขยายการดูแลทั้งครอบครัวรวมถึงบิดามารดาของครูด้วย ซึ่งอาจทำได้โดยรัฐใช้งบประมาณเข้ามาสมทบเพิ่มเติมกองทุนดังกล่าว

4.5) การกระจายอำนาจและขยายโอกาสทางการศึกษา

- ควรมีการส่งเสริมการศึกษานอกระบบมากขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถเข้าสู่วการศึกษาในระบบได้มีโอกาสรับการศึกษา

- กรณีโรงเรียนรัฐขนาดเล็กที่มีผู้เรียนน้อย ควรมีการยุบรวมแล้วกลับมาส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนซึ่งได้รับความนิยมจากประชาชนแทน

- ควรให้อิสระกับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

- ควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมนโยบายเรื่องโรงเรียนสอนศาสนาอิสลามแบบเข้ม ให้เกิดในพื้นที่สามจังหวัดภาคใต้

- ก่อนที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาให้ก้าวหน้า ควรจะต้องมีการขยายและเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาให้ได้ทั่วถึงเสียก่อน

- ควรส่งเสริมเรื่องของการกระจายอำนาจให้โรงเรียนอย่างแท้จริง เพราะปัจจุบันโรงเรียนยังมีปัญหาการบริหารงบประมาณ รวมทั้งเรื่องของปัญหาในการสื่อสารเอกสารต่างๆ เนื่องจากในพื้นที่มีการติดต่อกันลำบากกว่าพื้นที่อื่นๆ

- ควรกำหนดให้สามจังหวัดภาคใต้เป็นเขตพื้นที่การศึกษาพิเศษ ที่มีการกำกับดูแลเพียงองค์กรเดียวและมีนโยบายพิเศษสำหรับพื้นที่ดังกล่าว เพื่อความชัดเจนในการพัฒนา

5) จากข้อเสนอแนะในรายงานเรื่อง “การจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในสามจังหวัดภาคใต้” โดยคณะกรรมการการศึกษาธิการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎรชุดที่ 23 ภายหลังจากที่ได้มีการศึกษาข้อเท็จจริงและรับฟังความคิดเห็นจากในพื้นที่แล้ว คณะกรรมาธิการมีความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสามจังหวัดภาคใต้ควรเน้นการแก้ในระยะยาว วิธีแก้ที่ดี คือ ใช้การศึกษาเป็นแกนหลักในการพัฒนา ต้องปรับปรุงนโยบาย หลักเกณฑ์ และยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาใหม่ ทิศทางการศึกษาที่สมควรได้รับการพิจารณามีดังนี้

5.1) ต้องยกเลิกแบ่งแยกว่าการศึกษาเป็นของรัฐหรือเอกชน รัฐควรลดบทบาทด้านการจัดการศึกษาเอง แล้วส่งเสริมให้เอกชนเป็นผู้จัด รัฐควรเปลี่ยนบทบาทมาทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน การกำกับดูแลคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้มากขึ้น หากประชาชนนิยมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา ก็ส่งเสริมการจัดในรูปแบบนี้ให้มากขึ้น แต่ต้องคอยติดตามดูแลคุณภาพการจัดให้ดีขึ้น

5.2) หลักสูตรควรเป็นหลักสูตรที่คนในท้องถิ่นร่วมกันพัฒนา โดยไม่ยึดหลักสูตรแกนกลางของชาติมากนัก คนชายแดนได้มีวิถีชีวิตผูกพัน

กับศาสนา ควรใช้หลักศาสนาเป็นแกนกลางของหลักสูตร ควรยอมให้มีหลักสูตรเฉพาะถิ่นได้เช่นเดียวกับการยอมให้มีหลักสูตรนานาชาติ ควรมีโรงเรียนหลายรูปแบบที่ใช้หลักสูตรต่างๆ ให้เลือกตามความสนใจ

5.3) คนขายแดนใต้ใช้ภาษายาวีในชีวิตประจำวันและสนใจภาษามลายู ดังนั้นโรงเรียนควรเริ่มสอนขั้นต้นๆ ด้วยภาษายาวี ส่วนภาษามลายูนั้นให้เลือกริเริ่มได้เป็นภาษาต่างประเทศแทนภาษาอังกฤษ หรือควบคู่กับภาษาอังกฤษสำหรับภาษาไทยนั้นให้ค่อยๆ สอนเพิ่มขึ้นในชั้นที่สูงขึ้น

5.4) ครูผู้สอนควรเป็นคนในท้องถิ่นที่พูดภาษายาวีหรือมลายูได้เป็นหลัก ควรเลิกระบบเปิดรับบุคคลทั่วไปมาเป็นครู เนื่องจากอยู่ได้ไม่นานก็ขอย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม นอกจากนั้นยังไม่เข้าใจวัฒนธรรมของชาวบ้าน ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องและอาจขัดแย้งกับวัฒนธรรมของชาวบ้าน บางครั้งจึงไม่ได้รับการยอมรับและไม่ต้องการให้ลูกหลานเรียนด้วย

5.5) เกณฑ์การประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่ใช้ในส่วนกลางไม่ควรไปใช้ประเมินกับพื้นที่ชายแดนใต้ หากยอมรับความคิดการมีหลักสูตรท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ การประเมินสาระหลักควรประเมินเฉพาะภาษาและการคิดคำนวณก็พอ และไม่ควรรนำผลการประเมินไปเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น

5.6) ระบบนิเทศการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ ไม่ควรแยกเป็นศึกษานิเทศของรัฐหรือเอกชน โดยระบบกลางคือ สพฐ. และสพท. ต้องนิเทศติดตามโรงเรียนทั้งของรัฐและเอกชนพร้อมๆ กัน

5.7) ต้องกระจายอำนาจการจัดและการบริหารการศึกษา ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะการศึกษาที่ดูแลโดยท้องถิ่นจะสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ขณะที่กระทรวงศึกษาธิการต้องทำหน้าที่ติดตาม ส่งเสริม สนับสนุน และดูแลด้านคุณภาพการศึกษาอย่างใกล้ชิด เช่น การนิเทศ การวัดประเมิน และตรวจสอบคุณภาพศึกษา รวมทั้งดูแลมาตรฐานบุคลากรให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครู

5.8) สถานศึกษาที่มีอยู่ของรัฐในปัจจุบันไม่ค่อยเป็นที่นิยมของผู้เรียน ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุง คือ เน้นด้านความเป็นเลิศ ทำให้สถานศึกษา

เป็นนิติบุคคลอย่างแท้จริง หรือเป็นสถานศึกษาในกำกับของรัฐ เพื่อความคล่องตัวในการดำเนินงาน อย่างน้อยควรมีสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศจังหวัดละหนึ่งแห่ง

5.9) เปลี่ยนระบบการจัดสรรงบประมาณใหม่โดยจัดเป็นงบอุดหนุน เป็นเงินก้อนจ่ายตรงสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชน การใช้จ่ายให้เป็นอำนาจของกรรมการสถานศึกษา และรัฐต้องไม่กำหนดรายละเอียดการใช้จ่ายมากนัก เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการใช้งบประมาณ

5.10) ควรสร้างระบบบริหารการศึกษาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ใหม่ เมื่อกระจายอำนาจแล้ว ควรยุบรวมเขตพื้นที่การศึกษาให้เหลือจังหวัดละหนึ่งเขตพื้นที่ โดยเขตพื้นที่ที่ตั้งกล่าวต้องดูแลการศึกษาทุกชนิดทุกประเภทในพื้นที่ทั้งในระบบและนอกระบบ ทั้งของรัฐและเอกชน ตั้งแต่อนุบาลจนถึงอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดเอกภาพในการดูแลการศึกษาในจังหวัดและในพื้นที่ หากเกรงว่าจะดูแลไม่ทั่วถึงต้องให้มีสำนักงานอยู่ในระดับอำเภอ หรือกลุ่มอำเภอ หรือกลุ่มโรงเรียนได้

5.11) การศึกษาในสามจังหวัดภาคใต้ต้องใช้หลักการจัดการศึกษา ดังนี้

- หลักบูรณาการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการศึกษาเน้นวิชาสามัญและวิชาชีพศาสนา เน้นทั้งปรีดีและปฏิบัติระหว่างการศึกษาในระดับต่างๆ ทุกระดับ และวัฒนธรรมการเรียนการสอนทั้งภาษาไทย และภาษามลายู รวมทั้งเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีด้านต่างๆ

- หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดแผนงานบริหาร กำหนดหลักสูตร การบริหารจัดการ การตรวจสอบประเมินการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อให้การศึกษาสอดคล้องกับความต้องการ ปัญหา อาชีพ และวิถีชีวิตของประชาชน

- หลักการเตรียมรับความเป็นประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะภาษามลายูมาตรฐาน และภาษาอังกฤษ เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมทำงานกับประชาชนของชาติอาเซียนอื่นๆ

6) จากรายงานของศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูและการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เรื่อง “การปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” พบว่า

6.1) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีการบูรณาการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มียุทธศาสตร์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนทางด้านการศึกษาคำ การศึกษาวิชาความรู้สามัญ การศึกษาด้านศาสนา และการศึกษาด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้ต้องให้เกิดความสมดุลและเสมอภาคกันสำหรับนักเรียนทุกศาสนา โดยให้ชุมชนหรือท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาในชุมชนของตนเอง รวมทั้งต้องส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยการสนับสนุนนโยบาย งบประมาณ อุปกรณ์ หรือสื่อการเรียนการสอนอย่างพอเพียง ส่วนด้านคุณภาพการศึกษานั้นจำเป็นต้องพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้สามารถอย่างต่อเนื่อง และต้องส่งเสริมให้สถานศึกษาเฉพาะด้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่มีความสนใจหรือความสามารถเฉพาะด้านมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็ต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาทักษะอาชีพแก่ผู้เรียนควบคู่กันไปด้วย

6.2) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาของรัฐ เอกชน ท้องถิ่น และชุมชน

- สถานศึกษาของรัฐควรได้รับการพัฒนาให้เป็นต้นแบบของการจัดระบบโรงเรียนแบบพหุศาสนาและสหศึกษา เพื่อสร้างเสริมการเรียนรู้และการปรับตัวในการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทั้งในชุมชนท้องถิ่นและในสังคมระดับประเทศ โดยมีการเรียนการสอนด้านศาสนาอย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติศาสนกิจโดยไม่มีการกีดกัน และสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนของรัฐกับชุมชนท้องถิ่นทุกศาสนา

- สถานศึกษาของภาคเอกชน ควรได้รับการส่งเสริมให้มีบทบาทเท่าเทียมกับโรงเรียนของรัฐ โดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาที่จำเป็นต้องมีการพัฒนาให้มีความเข้มแข็งทางด้านวิชาการ ซึ่งเน้นวิชาสามัญ ภาษา และวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับศาสนา และรัฐต้องแก้ไขระเบียบให้โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามสามารถเปิดโรงเรียนได้โดยสมัครใจ รัฐจะต้องให้การสนับสนุน

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาเหล่านั้น โดยการจัดทำนโยบาย โครงสร้าง กลไก และระบบในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาของเอกชนทุกประเภทในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างชัดเจนทั้งระบบ

- สถานศึกษาของท้องถิ่นและชุมชน ควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพื่อเป็นการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในชุมชน และถ้าโรงเรียนของรัฐแห่งใดมีความประสงค์ที่จะไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ควรสนับสนุนให้มีการถ่ายโอนไปได้ตามความพร้อมและความสมัครใจ

6.3) แนวทางการพัฒนาอาชีพ จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษาด้านการอาชีพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งระบบอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกในการประกอบสัมมาชีพในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างหลากหลาย โดยการรณรงค์หรือสร้างค่านิยมการเรียนรู้ด้านอาชีพศึกษาให้เกิดขึ้นกับเยาวชน รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาอาชีพสำหรับจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างกว้างขวางและเข้มข้น เพื่อให้มีองค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ

6.4) แนวทางการพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดจะให้บริการการศึกษาภาคบังคับสำหรับผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียน โดยจัดเป็นการศึกษาเสริมในรูปแบบทางเลือกและให้เป็นไปตามความสมัครใจของผู้เรียนอย่างทั่วถึง และเป็นหน่วยงานประสานเครือข่ายของหน่วยราชการที่มีการอบรมด้านอาชีพ แต่จำเป็นต้องมีการจัดกลไกและระบบเพื่อสนับสนุนการเทียบโอนหรือการเพิ่มเติมคุณวุฒิ – คุณสมบัติ สำหรับผู้ที่ประสงค์จะเรียนต่อหรือประกอบอาชีพได้ทั้งภายในท้องถิ่น ภายในประเทศ และต่างประเทศ

6.5) แนวทางการพัฒนาอุดมศึกษา ควรมีกำหนดบทบาทของสถาบันในจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อมุ่งสร้างประโยชน์สุขแก่ชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก โดยสถาบันอุดมศึกษาควรมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอ และจำเป็นต้องสอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทในการวิจัย

สร้างความรู้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่น โดยรัฐจำเป็นต้องสนับสนุนด้านการเงินแก่สถาบันอุดมศึกษาเหล่านี้ นอกจากนี้ยังมีการเร่งรัดให้มีการยกฐานะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีเป็นมหาวิทยาลัยเอกเทศ และยกระดับวิทยาลัยอิสลามศึกษาให้เป็นสถาบันนานาชาติ เพื่อเป็นการส่งเสริมบทบาทของสถาบันอิสลามศึกษาที่มีศักยภาพ เป็นสถาบันนานาชาติทั้งของรัฐและของเอกชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อการเป็นศูนย์กลางอิสลามศึกษาเพื่อสันติภาพในระดับภูมิภาคและระดับโลก และควรสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงจากโลกมุสลิมมาเปิดสาขาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

6.6) แนวทางการสร้างขวัญกำลังใจและการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

- การแก้ปัญหาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสียขวัญ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้ครูขอย้ายออกนอกพื้นที่หรือขอลาออกจากการรับราชการเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องมีการปลอบขวัญให้กำลังใจ โดยการให้ค่าปรับจากผู้เชี่ยวชาญด้านสังคมจิตวิทยา ส่วนการเปิดรับครูหรือบุคลากรทางการศึกษานั้น ควรเปิดโอกาสให้บัณฑิตท้องถิ่นที่ว่างงานได้เข้ามาทำหน้าที่นี้ โดยเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดเมื่อผ่านเกณฑ์นี้แล้วก็สามารถบรรจุเป็นพนักงานของรัฐได้ สำหรับตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาที่ว่างลงนั้น ควรพิจารณาคนในพื้นที่เป็นอันดับแรก เพราะมีความเข้าใจปัญหาและมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจัง

- การดูแลความปลอดภัยแก่ครูและบุคลากรในพื้นที่ควรจัดทำโครงการส่งเสริมความผูกพันระหว่างโรงเรียนรัฐและชุมชนท้องถิ่น โดยใช้กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน – พัฒนาชุมชน ในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นแกนกลาง เพื่อเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนได้ร่วมกันเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นเอง ทั้งนี้เพื่อให้ครูเป็นผู้บริการชุมชนที่มีหัวใจรักชุมชนท้องถิ่น และมีความใกล้ชิดกับประชาชน แต่ไม่สนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการทำงานด้านความมั่นคง เพราะนับเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ต้องมีการส่งเสริมบทบาทของอาสาสมัครชุมชนหรือชุดคุ้มครองหมู่บ้านให้การรักษาความปลอดภัยครูและโรงเรียนอย่างทั่วถึง

- การสร้างแรงจูงใจและขวัญกำลังใจการปฏิบัติงาน
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดให้มีระบบสวัสดิการเพิ่มเติมแก่ครูและบุคลากรการ
ศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ค่าเลี้ยงกำไลในพื้นที่พิเศษ ให้เหรียญตอบแทน
การประเมินวิทยฐานะเป็นกรณีพิเศษ เป็นต้น รวมทั้งอาจเปิดโอกาสให้ใช้ผลการ
ปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

6.7) แนวทางการปรับโครงสร้างและการบริหารจัดการเฉพาะพื้นที่

- สร้างความเข้มแข็งให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานของรัฐ โดยการปรับโครงสร้างคณะกรรมการโรงเรียน เพื่อให้ชุมชนและ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการพัฒนาโรงเรียน ไม่
ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตร การบริหารโรงเรียน การบรรจุครู การประเมินผลการ
เรียนการสอน ฯลฯ รวมทั้งให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน
ของคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง และมีการ
พัฒนาความเข้มแข็งขึ้นเป็นลำดับ

- ปรับโครงสร้าง องค์ประกอบ และบทบาทของ
คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นองค์กร
บังคับบัญชาและสนับสนุนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถดำเนินการ
ไปได้อย่างเป็นเอกภาพในทิศทางเดียวกัน

- สนับสนุนบทบาทของสภาวิทยาลัยและสภา
มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมให้องค์กรเหล่านี้เป็นสถาบันบริหารที่มีบทบาทอย่างเข้มแข็ง
และมีอิสระต่อไป รวมทั้งมีอำนาจหน้าที่ในการให้คำปรึกษาการพัฒนาการ
ศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้
ควรสนับสนุนให้มีการทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายการเรียนรู้และร่วมมือกัน
ระหว่างสถาบันให้มากขึ้น โดยจัดให้มีเวทีเครือข่ายอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้
อย่างต่อเนื่อง เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันสร้างสันติสุขในจังหวัด
ชายแดนภาคใต้อย่างยั่งยืน

7) จากข้อเสนอแนะในรายงานวิจัย “การจัดการศึกษาเพื่อ
พัฒนากำลังคนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า สภาพ
และความต้องการกำลังคนอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากแรงงานไม่เพียงพอต่อ

ความต้องการของตลาด สำหรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนนั้น เห็นว่าควรปรับเปลี่ยนในระดับมากที่สุด เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาสามเหลี่ยมเศรษฐกิจของสามประเทศ การจัดการศึกษาประกอบด้วย

7.1) ปรัชญาและจุดมุ่งหมายควรจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการพัฒนาคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

7.2) นโยบายและการวางแผนการศึกษายังเป็นการจัดตามนโยบายกลาง สถาบันการศึกษา จึงไม่สามารถดำเนินการปรับเปลี่ยนได้อย่างอิสระตามความต้องการของท้องถิ่น

7.3) หลักสูตรควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และความต้องการของแรงงานตลาดทั้งในหลักสูตรระยะสั้นและระยะยาว

7.4) กิจกรรมการสอนควรเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ ได้ฝึกปฏิบัติร่วมกับภาคเอกชนหรือสถานประกอบการ เพื่อให้สอดคล้องกับการนำไปประกอบอาชีพ

7.5) ผลผลิตและการควบคุมคุณภาพ ซึ่งจำเป็นต้องเพิ่มคุณภาพของผลผลิตด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพและคุณธรรม ปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษานั้น ซึ่งเห็นด้วยกับปัญหาความไม่พร้อมด้านกำลังคน ความไม่เข้าใจนโยบายหรือเป้าหมายที่ชัดเจนของการเตรียมกำลังคน ปัญหาด้านงบประมาณที่สนับสนุนในการจัดการศึกษา ส่วนแนวทางการพัฒนาการศึกษานั้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยอย่างยิ่งที่ควรให้เอกชนมีบทบาทมากขึ้น ควรมีการวางแผนกำลังคนทั้งในภาครัฐและเอกชนเพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงความต้องการ

4.3.3 แนวทางและข้อเสนอการแก้ไขปัญหการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากภาคประชาสังคม

ประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้จัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับการศึกษา ตลอดจนการประมวลจากเอกสาร งานวิจัยต่างๆ ซึ่งมีการเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไว้มากมาย ในที่นี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญมาเสนอโดยสังเขป ดังนี้

1. การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ยึดหลักคิด
สามประการคือ บูรณาการการศึกษา การศึกษาเพื่อศีลธรรม และการศึกษาเพื่อ
พหุวัฒนธรรม (Integration Education, Moral Character, and Multiculturalism)

ในกระบวนการจัดการศึกษาที่ตั้งอยู่บนฐานแนวคิดดังกล่าวนั้น
การศึกษาในระดับประถมและมัธยม ต้องทำให้เกิดการศึกษาทางศาสนา สามัญ
ศึกษา และอาชีวะ ซึ่งเน้นทั้งความเข้มข้นทางการศึกษาด้านศีลธรรม และทาง
วิชาการในทุกแขนง ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และ
มนุษยศาสตร์ (Intensive and Integrative Religious and Secular Educational
Processes) เพื่อพัฒนาคนที่มีคุณธรรมตามคุณธรรม ประเพณี และศาสนา และมี
ความสามารถในการแข่งขันในการพัฒนา

ส่วนในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและสถาบันวิชาการชั้น
สูงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เน้นความเป็นเลิศในทางการวิจัยและองค์ความรู้ทาง
วิชาการ มีความเป็นสากลเพื่อรองรับประชาคมนานาชาติ อาเซียน และมีคุณธรรม
(Excellence, Metropolitan, and Moral Characters)

ทั้งนี้การจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องมีกระบวนการย่อยๆ ที่รองรับทั้งสามระดับ โดยทุกระดับจะเชื่อมต่อกัน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาในสถานการณ์ความขัดแย้ง

ตัวแบบการศึกษาบูรณาการ

ฐานการศึกษาก่อนประถมวัย บูรณาการ ศิลธรรม และพหุวัฒนธรรม

2. บูรณาการการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการการศึกษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความต้องการของท้องถิ่น โดยเชื่อมโยงกับหลักศาสนา วิชาสามัญและวิชาชีพ

3. สร้างความเข้มแข็งเชิงคุณภาพด้านวิชาการ

จากการศึกษาข้อมูลการจัดและประเมินผลทางวิชาการในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาประเภทต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า เด็กที่จบชั้นประถมศึกษา มีความอ่อนแอทางวิชาการ ในวิชาหลักเกือบทั้งหมดทั้งภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และภาษาอังกฤษ เมื่อมาเรียนในระดับมัธยมศึกษาก็ยังอ่อน จนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ทำให้ไม่สามารถใช้ความรู้ และทักษะขั้นพื้นฐานเรียนรู้ในระดับมหาวิทยาลัยให้เป็นที่น่าพอใจได้

สำหรับประเด็นนี้ เวทีเสวนาได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ ทำอย่างไรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เร่งดำเนินการปรับการศึกษาฐานล่าง คือระดับปฐมวัย ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้เข้มแข็งกว่าที่เป็นอยู่ อาจจะต้องจัดให้มีโครงการสอนเสริมแก่ผู้เรียนหลายๆ รูปแบบ เพิ่มครูสอนพิเศษ และลงทุนเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรมให้มากยิ่งขึ้น

4. การสร้างและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน

การแก้ปัญหาต่างๆ ด้านการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถแก้ไขได้โดยการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และผู้ปกครอง นักเรียน ในอดีตเคยมีโครงการโรงเรียนชุมชนของรัฐบาล ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และผู้ปกครองได้เข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนในทุกๆ ด้าน จนประชาชนรู้สึกที่โรงเรียนเป็นของพวกเขา ท้องถิ่นเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกับรัฐบาล ทำให้เกิดความรักความผูกพันจนแยกกันไม่ออก โรงเรียนเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว โรงเรียนกับชุมชนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน ปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นอยากให้มีการรื้อฟื้นโครงการโรงเรียนชุมชนขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

5. สรุปข้อเสนอเชิงนโยบาย เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้

การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุป ควรกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ ที่ครอบคลุมเรื่องราวเกี่ยวกับการศึกษาทุกมิติ ดังนี้

ยุทธศาสตร์

ส่งเสริมพัฒนาการศึกษา ยกระดับคุณภาพบุคลากรให้มีความรู้
สามารถดำรงตนอยู่อย่างมีความสุขตามอัตภาพในสังคมพหุวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การศึกษาได้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาบุคลากรให้
มีความรู้ ความคิด และสามารถปฏิบัติงานอยู่อย่างมีความสุข
ในสังคมพหุวัฒนธรรม
2. เพื่อระดับคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้สูงขึ้น ทั้งการ
ศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
ให้ผู้เรียนรู้จักบริโภคข้อมูลข่าวสาร รู้จักแยกแยะข้อเท็จ
จริงได้ด้วยตนเอง
3. เพื่อให้สังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีภูมิคุ้มกัน
ทางปัญญา ไม่ตกเป็นเครื่องมือ ของกลุ่มนิยมความรุนแรง

กลยุทธ์

1. การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. การส่งเสริมศาสนาศึกษา
3. การเสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. การส่งเสริมการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
5. การพัฒนาการบริหารและการจัดการทางการศึกษา
6. การส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง
7. การส่งเสริมการจัดการศึกษาที่เน้นความเข้มแข็งของสังคม
และการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม
8. การส่งเสริมการศึกษาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชน
9. การส่งเสริมการศึกษาที่ครอบคลุมทั้งวิชาสามัญ ศาสนา
และอาชีพ

ภาคผนวก

ตัวอย่างการจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรมไม่ใช่มีไว้เพื่อให้นักเรียนทราบถึงกลุ่มคนเท่านั้น แต่จะต้องช่วยให้นักเรียนได้คุ้นเคยกับความคิดที่ว่ายังมีอีกหลายวิถีชีวิต ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และมุมมองที่แตกต่างกับของตนเอง จุดประสงค์ของหลักสูตรพหุวัฒนธรรมคือ การสร้างความรู้สึกรับรู้ถึงคุณค่าที่มีต่อพหุวัฒนธรรม เพื่อที่ว่านักเรียนแต่ละคนจะได้รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีคุณค่า และมีความเป็นมิตร หรือนับถือบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกับของตน นักเรียนทุกคนมาโรงเรียนพร้อมด้วยลักษณะที่ต่างกัน ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะต้องได้รับการยอมรับจากครูและถือเป็นรากฐานสำหรับกิจกรรมในชั้นเรียน นั่นก็คือจะต้องมีการรับรู้ความแตกต่างมากกว่าที่จะเพิกเฉยความแตกต่างเหล่านั้น ถือเป็นเรื่องสำคัญที่นักเรียนแต่ละคนจะต้องรับทราบและภูมิใจในกลุ่มชนของตนตลอดจนกลุ่มชนอื่นๆ ในชั้นเรียน การยอมรับกลุ่มชนเช่นนั้นถือเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงครูและนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน นอกจากนี้ยังถือเป็นพื้นฐานในกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องความสัมพันธ์ เพราะฉะนั้นควรมีการเน้นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนในกระบวนการศึกษาเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาต่อไป

การศึกษาพหุวัฒนธรรมเกิดขึ้นจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมในสังคม โดยคำนึงถึงความรู้ด้านพหุวัฒนธรรมและทักษะที่ผู้เรียนนำมาใช้ในห้องเรียน หลักสูตรที่เป็นพหุวัฒนธรรมมีความกว้างขวางมาก เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวต้องใช้ได้กับนักเรียนทุกคน อีกทั้งยังเน้นที่ประสบการณ์ ความรู้ และความสามารถของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งมีกลุ่มวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างออกไป หลักสูตรจึงต้องระบุความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชุมชน โรงเรียน พ่อแม่ นักเรียน และทีมงานไว้ในปฏิทินแผนงาน เช่น เดือนรอมฎอน เป็นเดือนถือศีลอดของชาวมุสลิม หรือวันตรุษจีน เป็นวันปีใหม่ของคนเชื้อสายจีน เป็นต้น ในช่วงเวลาดังกล่าวโรงเรียนไม่ควรจัดให้มีกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติศาสนกิจ นอกจากนี้หลักสูตรพหุวัฒนธรรมยังต้องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย

นักเรียนควรทราบว่าการทำงานต่างๆ นั้นมีผลกระทบต่อวัฒนธรรมของตนอย่างไรบ้าง รวมทั้งได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจและยอมรับความสำคัญของวัฒนธรรมต่างๆ นักเรียนควรที่จะรู้และใช้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมาเป็นสิ่งที่ทำให้งาน

มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้แต่ละวัฒนธรรมย่อมได้รับการตีค่าให้มีความสำคัญที่ต่างกันออกไป การเลือกเนื้อหาจากมุมมองการศึกษาพหุวัฒนธรรมต้องคำนึงว่าเนื้อหาสามารถเข้าถึงทุกกลุ่มวัฒนธรรม เนื้อหาเข้ากันได้ดีกับการเรียนรู้และการสอนที่สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม รวมทั้งต้องมีหลักสูตรพหุวัฒนธรรมที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนด้วย

เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรม คือ การเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาซึ่งมีทั้งนักเรียนชาย-หญิง ผู้มีความสามารถพิเศษ นักเรียนจากวัฒนธรรมที่หลากหลาย ชนชั้นทางสังคมเชื้อชาติ และกลุ่มชน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ดังนั้นความสำคัญของเป้าหมายในการจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรม คือ การเพิ่มขึ้นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคน ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่า ผู้สอนสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้นักเรียนทุกคนที่มาจากกลุ่มที่หลากหลาย โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน การจัดการศึกษาตามแนวทางพหุวัฒนธรรมจะต้องช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการศึกษา สถานศึกษาต้องช่วยสร้างความเข้าใจและทัศนคติเกี่ยวกับความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีทักษะทางสังคมที่จะสามารถพิจารณาความแตกต่างของกลุ่ม สามารถปรับตัวเพื่อการอยู่ร่วมกัน และเรียนรู้ร่วมกันอย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม เมื่อผู้เรียนมองเห็นความเป็นจริงของความแตกต่างของกลุ่ม เขาจะได้รับ ความเข้าใจที่ถ่องแท้ส่งผลไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรมในที่สุด

การศึกษาพหุวัฒนธรรมทุกรูปแบบเน้น “มนุษย์สัมพันธ์” และการผสมผสานลักษณะต่างๆ ดังนั้น หลักสูตรที่ได้จึงจะเป็นการเน้นในเรื่องกลุ่มชนชาติ และวัฒนธรรมในเชิงบวก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน และลดความตึงเครียด เรื่องวัฒนธรรมและเชื้อชาติในชั้นเรียนลง เพื่อบรรลุเป้าหมายรูปแบบเหล่านี้ต้องใช้วิธีการต่างๆ ที่ค่อนข้างมาก เช่น ใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการวิพากษ์วิจารณ์ ใช้ทักษะทางภาษาตรวจสอบประเด็นหรือมุมมองต่างๆ ในเรื่องวัฒนธรรม หรือใช้วิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนใช้ทักษะการตัดสินใจเพื่อสร้างความพร้อมให้กับนักเรียนในการเป็นพลเมืองที่ตื่นตัวต่อสังคม ปัจจุบันการศึกษาพหุวัฒนธรรมมีรูปแบบการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ

1) รูปแบบที่เน้นเนื้อหา (content-program) มีเป้าหมายเพื่อรวมเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มชนมาไว้ในหลักสูตร เพื่อเพิ่มความรู้ให้กับนักเรียน และมีจุดมุ่งหมาย คือ เพื่อพัฒนาเนื้อหาของวัฒนธรรมตลอดจนการวินัย ผสมผสานมุมมองและแง่มุมต่างๆ ในหลักสูตร และเพื่อเปลี่ยนแปลงหลักการและ กระบวนทัศน์ของหลักสูตร

2) รูปแบบที่เน้นตัวนักเรียน (student-oriented program) รูปแบบนี้ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงหลักสูตรหรือบริบททางการศึกษา แต่จะช่วยให้นักเรียนที่มีวัฒนธรรมและภาษาต่างกันได้รวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว รูปแบบนี้มักใช้ภูมิหลังทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของนักเรียนเป็นเกณฑ์

3) รูปแบบที่เน้นสังคม (Socially – oriented program) รูปแบบนี้พยายามที่จะปฏิรูปการสอนและบริบททางวัฒนธรรมของการสอน ซึ่งไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มการบรรลุทางการศึกษา หรือเพิ่มองค์ความรู้ทางวัฒนธรรม แต่รูปแบบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความปรองดองด้านวัฒนธรรมและเชื้อชาติตลอดจนลดอคติต่างๆ

การจัดการศึกษาพหุวัฒนธรรมในประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศในเครือชายจักรภพอังกฤษ อย่างซีกโลกใต้ มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 1.5 (สำรวจ ค.ศ.2001) รัฐบาลใช้นโยบายพหุวัฒนธรรม (multiculturalism) ที่เน้นให้อัตลักษณ์ของประเทศ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความหลากหลายของเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และศาสนา โดยเสมอภาคกัน ปราศจากการเลือกปฏิบัติ (discrimination) ซึ่งสอดคล้องกับ “ค่านิยมออสเตรเลีย” ที่ เรียกว่า Australian Values อันประกอบด้วย

- อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity)
- ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice)
- ประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Efficiency) หรือการใช้ความสามารถที่ (ชนแต่ละกลุ่ม) มีอยู่ให้เกิดผลดี ที่สุดเท่าที่ทำได้

กระทรวงการศึกษาและชุมชน (Department of Education and Community) ได้ให้ข้อมูลว่า ออสเตรเลียเป็นสังคมประชาธิปไตย เป็นการผสมผสานของประชาธิปไตยเสรีนิยมของสหราชอาณาจักรและอเมริกาเหนือ แต่ยังคงลักษณะเฉพาะตัวในแบบของออสเตรเลีย มีประชากรกว่า 20 ล้านคน เป็นประเทศที่มีพื้นที่ใหญ่เป็นอันดับหกของโลก มีสังคมพหุวัฒนธรรมประกอบด้วยชาวอะบอริจิน ชาวเกาะช่องแคบทอร์เรส และผู้อพยพจากประมาณ 200 ประเทศทั่วโลก ในระยะเวลา 60 ปี ออสเตรเลียมีการวางแผนรับผู้อพยพ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีผู้ย้ายถิ่นฐานมาออสเตรเลียกว่า 6 ล้านคน รวมทั้งผู้ลี้ภัยกว่า 600,000 คน ทำให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 7 ล้านคน เป็น 20 ล้านคน

แม้ว่าออสเตรเลียจะเป็นประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก แต่ประชากรมากกว่า 4.1 ล้านคนสามารถพูดภาษาที่สองได้ ความน่าประทับใจของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติของออสเตรเลีย ความร่ำรวยทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมพื้นเมือง ชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนอาหารและไวน์ที่ขึ้นชื่อ ทำให้ออสเตรเลียเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมมากที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ทุกปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาออสเตรเลียมากกว่า 5 ล้านคน ส่งผลให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้จากเงินตราต่างประเทศมากที่สุด ส่วนคุณภาพชีวิตของประชาชนออสเตรเลียจัดได้ว่าดีที่สุดแห่งหนึ่งในโลก สภาพแวดล้อมที่สะอาด บริการสาธารณสุข การศึกษา และวิถีชีวิตในออสเตรเลีย เมื่อประกอบกันแล้วทำให้ออสเตรเลียเป็นประเทศน่าอยู่ ประเพณีพื้นเมืองที่เก่าแก่และพหุวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นในวัฒนธรรมที่หลากหลายและความสามารถทางศิลปะหลายรูปแบบ ดังนั้นกระทรวงได้กำหนดนโยบายหลักของทุกโรงเรียนคือ การจัดการศึกษาแบบพหุวัฒนธรรมไม่ว่าจะเป็นศาสนา ภาษา และเชื้อชาติ เช่น การให้โรงเรียนจัดการศึกษาศาสนาทั่วไป (General Religious Education) การศึกษาศาสนาพิเศษ (Special Religious Education)

กำหนดนโยบายดังกล่าว เป้าหมายสำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษา ซึ่งมีนักเรียนวัฒนธรรมที่หลากหลาย ขนชั้นทางสังคม เชื้อชาติ และกลุ่มชน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความเท่าเทียมกันให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เป็นการเพิ่มขึ้นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคน ภายใต้ข้อสมมติฐานที่ว่า ผู้สอนสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้

นักเรียนทุกคนที่มาจากกลุ่มที่หลากหลาย โดยการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและลักษณะ การเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนนอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาเจตคติทางบวกต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม เชื้อชาติ กลุ่มชน และ ศาสนา เมื่อผู้เรียนมองเห็นความเป็นจริงของความแตกต่างของกลุ่ม เขาจะได้รับความเข้าใจที่ ถ่องแท้ส่งผลไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันนำไปสู่การเป็นสังคมแห่งพหุวัฒนธรรมในที่สุด

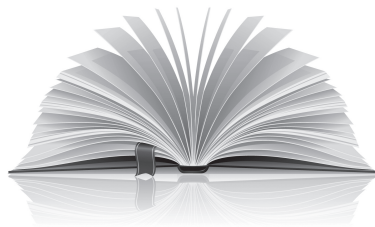
นอกจากรัฐบาล โรงเรียนและมหาวิทยาลัยรัฐให้ความสำคัญกับนโยบาย พหุสังคมแล้ว พบว่าองค์กรเอกชนยังให้ความสำคัญกับนโยบายดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนและคณะ ได้เข้าไปศึกษาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับมูลนิธิความสัมพันธ์พหุวัฒนธรรม Affinity Intercultural Foundation (AIF) ในเมืองซิดนีย์และ The Interfaith Network of the city of Greater Dandenong เมืองเมลเบิร์น ซึ่งเป็นเครือข่ายศาสนาสัมพันธ์แห่งแรกใน ออสเตรเลีย ทั้งสององค์กรจัดกิจกรรมต่างๆ มากมายในรูปแบบการให้การศึกษา สัมมนา สานเสวนา ค่ายอบรม ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และนานาชาติ รวมทั้งการร่วมมือกับชุมชน โรงเรียน และมหาวิทยาลัย ในปัจจุบันออสเตรเลียมีระบบการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี โดยมีอัตราการเข้าเรียนสูงที่สุดประเทศหนึ่งในโลก ในแต่ละปีมีนักศึกษาจากต่างประเทศเข้ามา ศึกษาต่อในออสเตรเลียเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จากสถิติปัจจุบันออสเตรเลียจัดอยู่ใน อันดับ 3 ของแหล่งการศึกษาที่ใช้ภาษาอังกฤษที่ได้รับความนิยมสูงสุด

ตัวอย่างในเมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลีย เมืองเพิร์ธมีสำนักงานของ รัฐบาลที่ทำงานโดยตรงเรื่องพหุวัฒนธรรม ชื่อว่า The Office of Multicultural Interests (OMI) มีหน้าที่ประสานงานเรื่องการพัฒนากรอบนโยบายและแผนงานของรัฐบาลแห่งรัฐ ออสเตรเลียตะวันตก เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภาษา และ ศาสนา โดยหน่วยงานแห่งนี้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดกับชนส่วนน้อยและกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อให้แน่ใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึงบริการ และได้รับการคุ้มครองเรื่องสิทธิมนุษยชนจากรัฐ ในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคมที่เท่าเทียมกับคนอื่น ๆ

มาเรีย ออสเมน หัวหน้าสำนักงานโอเอ็มไอ บอกว่า หน่วยงานนี้ทำหน้าที่ ทั้งให้คำปรึกษาและจัดให้มีการพูดคุยระหว่างคนกลุ่มต่างๆ เพราะออสเตรเลียเป็นแหล่ง รวบรวมความหลากหลายอย่างแท้จริง แต่ทุกคนย่อมมีสิทธิและโอกาส เพราะแม้แต่เธอใน ฐานะผู้บริหารโอเอ็มไอ ก็ไม่ใช่ชาวออสเตรเลียโดยกำเนิด

นอกจาก โอเอ็มไอ แล้ว เมืองเพิร์ธยังมี Centre for Muslim States and Societies หรือ ซีเอ็มเอสเอส (CMSS) ซึ่งเป็นสถาบันในคณะศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐออสเตรเลียตะวันตก (University of Western Australia) อันเป็นอีกหนึ่งความพยายามของรัฐบาลออสเตรเลียและรัฐบาลท้องถิ่นที่ไม่ใช่แค่ต้องการศึกษาโลกมุสลิมตามกระแสที่ทั่วโลกให้ความสนใจเท่านั้น แต่ยังลงลึกไปถึงการแสวงหาแนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข สมานฉันท์ ในสังคมออสเตรเลียด้วย เป็นที่รู้กันดีว่า “เพิร์ธ” คือเมืองแห่งวัฒนธรรมที่หลากหลาย ถือเป็นจุดหมายปลายทางของนักเรียนนักศึกษาจากทั่วทุกมุมโลกที่จะเข้ามาเรียนที่นี่ เพราะมีนักเรียนต่างชาติในเพิร์ธ ถึง 19 คนต่อประชากร 1,000 คน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลแห่งออสเตรเลียตะวันตกจึงตัดสินใจตั้ง Perth Education City เพื่อตอบสนององอุตสาหกรรมการศึกษาของเพิร์ธ เน้นการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม

บรรณานุกรม

1. วรวิทย์ วสันตสารกร. 2546. การศึกษาไทย.พิมพ์ครั้งที่1 กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ.
2. ศูนย์สนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้(ศพต.). 2549. ปฏิรูปการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ข้อเสนอเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
3. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2550. “การศึกษาเพื่อ ความอยู่เย็นเป็นสุข” แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2551-2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
4. ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และคณะ. 2551. สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ : หจก.วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
5. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
6. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2552. แผนปฏิบัติการราชการ การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
7. มุลนิธิ สุข-แก้ว แก้วแดง. 2554. รายงานวิเคราะห์เจาะลึก การประเมินคุณภาพการศึกษารอบที่ 2 (ปี2549-2553) โรงเรียนในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้. ยะลา : โรงพิมพ์สбы. 12.
8. ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้(สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษา ที่ 12) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2554. 7 ปีที่ร่วมก้าวเดินบนเส้นทางการศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ รายงานประจำปี 2554. ยะลา : บริษัทเอสพีเอ็นท์ (2004) จำกัด

9. กระทรวงศึกษาธิการ. 2555. นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2555-2558. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
10. สำนักงาน กศน. กระทรวงศึกษาธิการ . ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาตลอดชีวิต พ.ศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์.
11. สำนักงาน กศน. สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ. 2555. กศน.นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน สำนักงาน กศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555. กรุงเทพฯ.: องค์การค้ำของ สกสค.
12. กระทรวงศึกษาธิการ.2555.(ร่าง)ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2556-2559. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
13. สำนักงานประสานงานและบูรณาการการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. 2555. จุลสารเยี่ยมภาคใต้ ฉบับที่ 53 เดือนกุมภาพันธ์ 2555. กรุงเทพฯ : บ.อินว 4 อาร์ต จำกัด.
14. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.2555.ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายการบริหารและการพัฒนา จชต. พ.ศ.2555-2557 และร่างยุทธศาสตร์การพัฒนา จชต. พ.ศ.2555-2557. เอกสารอัดสำเนา.
15. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. 2555. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ.2555-2557. เอกสารอัดสำเนา.
16. สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการที่12สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.2555. ประชุมผู้บริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1/2555 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2555 ณ ห้องขุนศิลป์ สบย.12 ยะลา. ยะลา. เอกสารอัดสำเนา.
17. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้.2555.โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ปีพ.ศ.2555แยกตามยุทธศาสตร์การพัฒนาดจังหวัดชายแดนภาคใต้. เอกสารอัดสำเนา.

18. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. มปป. ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาของ คอ.บต. . เอกสารอัดสำเนา.
19. เอกสารอัดสำเนา.2555.สรุปผลการประชุมFocusGroup เรื่อง “เยาวชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในเส้นทางสันติวิธีกับกระบวนการศึกษาที่เหมาะสม วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2555. เอกสารอัดสำเนา.
20. เอกสารอัดสำเนา.มปป. ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้พ.ศ.2555-2557 ประเด็นยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ภายใต้แต่ละประเด็นยุทธศาสตร์. เอกสารอัดสำเนา.
21. เอกสารอัดสำเนา. ความเป็นมาของปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยสังเขป. เอกสารอัดสำเนา.
22. กรมประชาสัมพันธ์. 2555. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://yeawya.prd.go.th/> (วันที่สืบค้น : 11 กันยายน 2555)
23. วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี. 2555. ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://th.wikipedia.org/wiki/> (วันที่สืบค้น : 29 สิงหาคม 2555)
24. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ระบบการศึกษา. (ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://www.moe.go.th/> (วันที่สืบค้น : 29 สิงหาคม 2555)
25. ศูนย์ปฏิบัติการกระทรวงศึกษาธิการ. 2554. ทิศทางการจัดการศึกษาปี 2555.(ออนไลน์) สืบค้นจาก : <http://www.moc.moe.go.th/> (วันที่สืบค้น : 29 สิงหาคม 2555)

